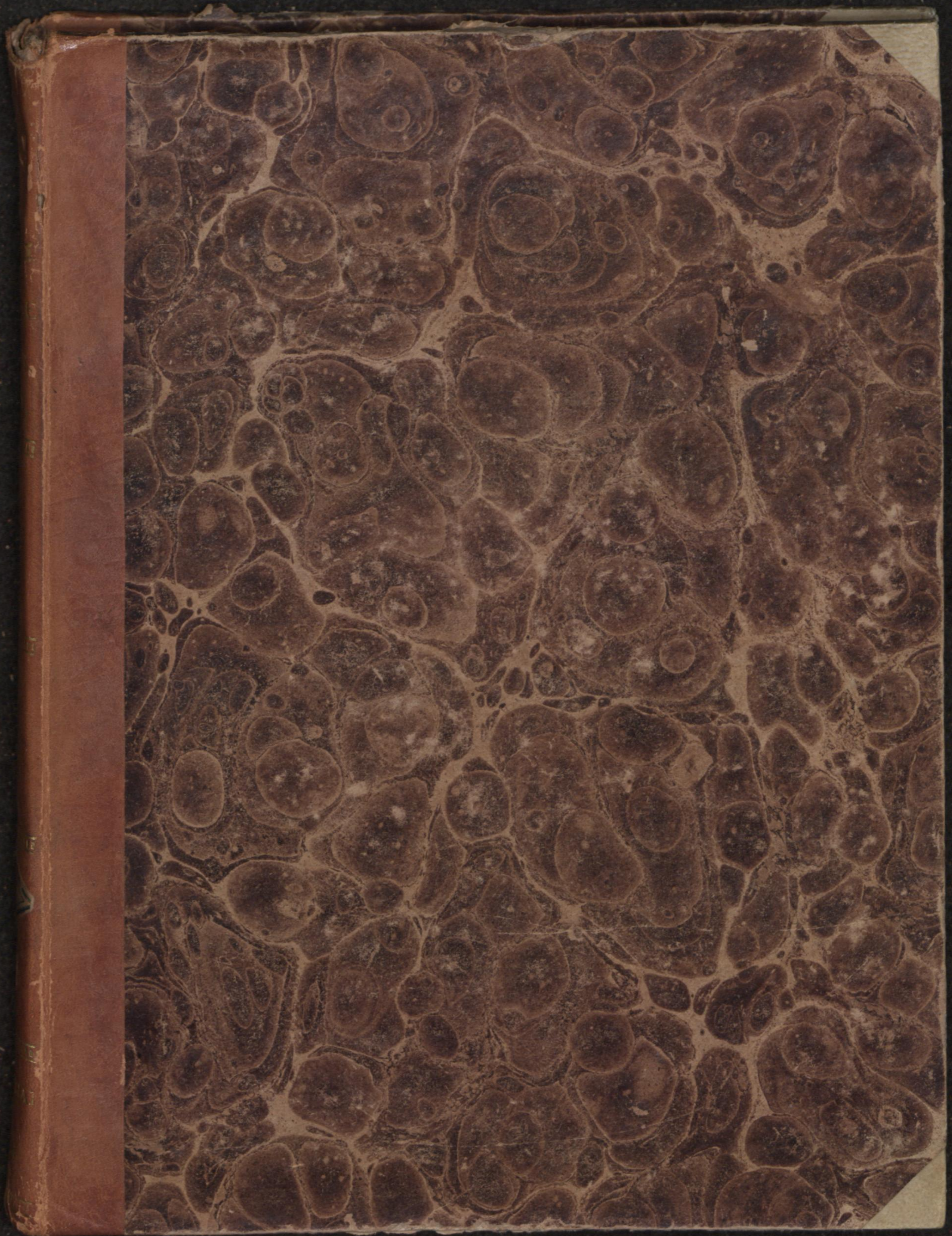
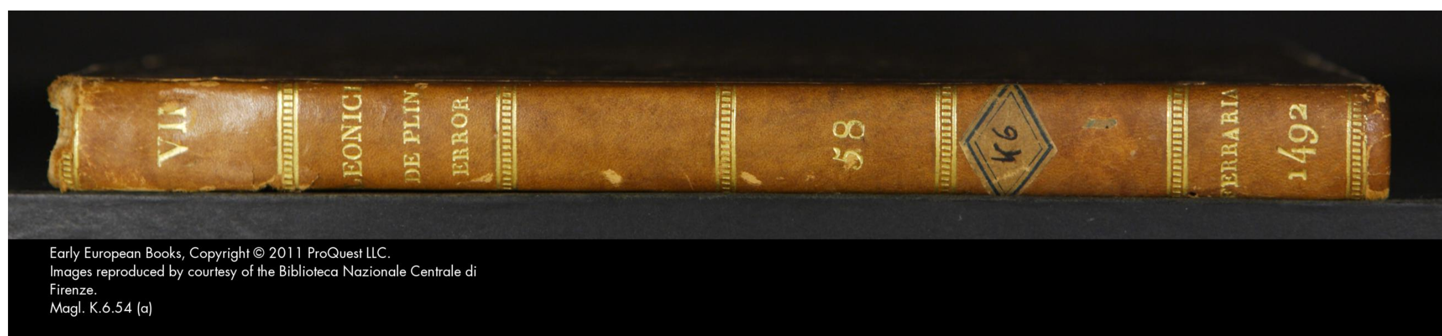
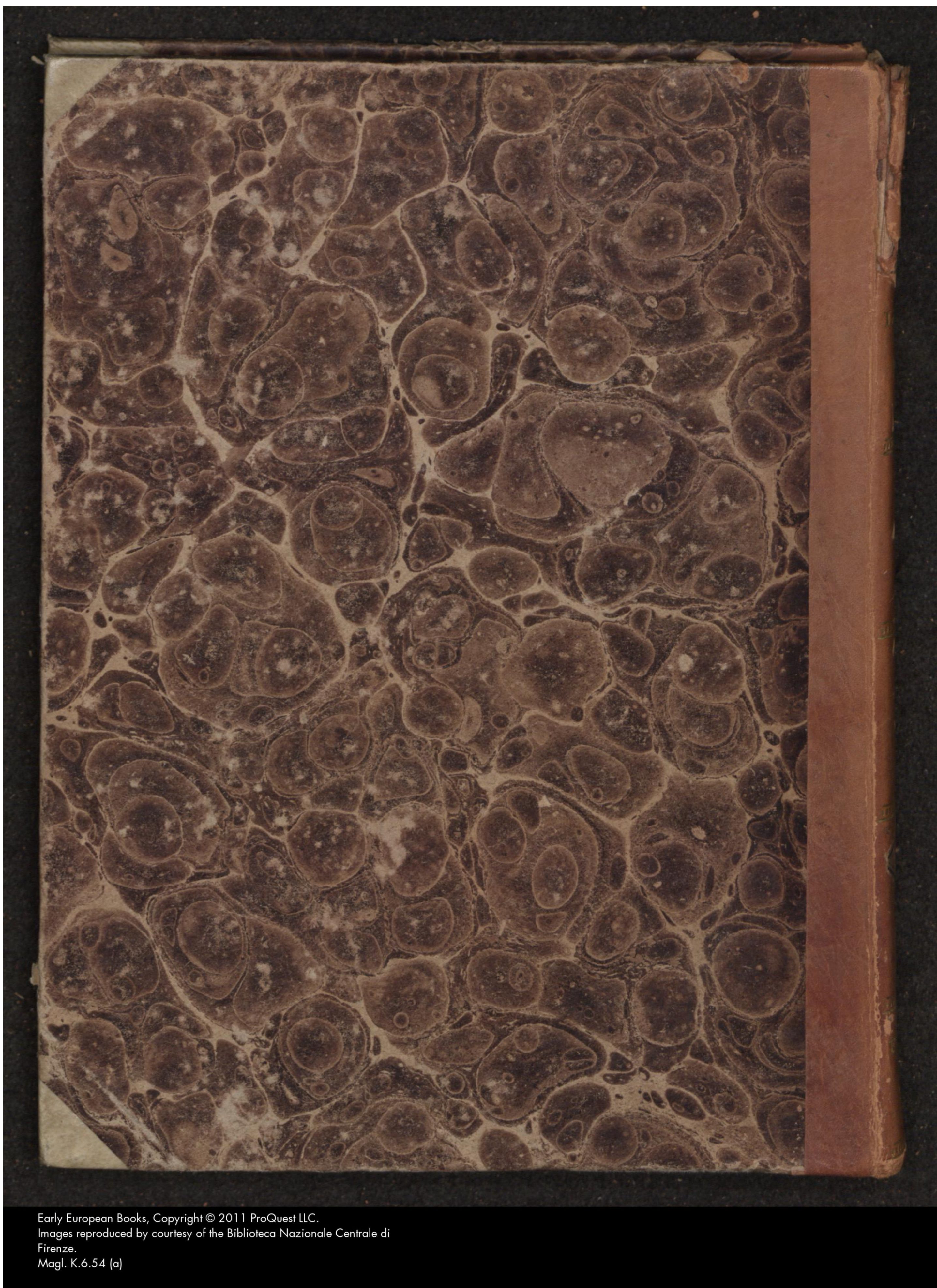

EONICI
DE PLIN
ERROR
58
K6
ERRARIA
1492

Angelus politianus: Nicolao leonice

no sal. d. Dictata illa tua Nicolae quibus Auicēne refellis inscitiā: doces
qꝫ medicos iunioris quāta in caligine rerū versent: nescio plus ne mihi
voluptatis an doloris attulerit Nā ⁊ gauisus mirifice sum res eas qbus
hōiuꝫ vita salusqꝫ cōtinetur ab eo potissimū viro editas esse in lucē: quem
qdem ego semp igenij disciplinaꝝqꝫ merito plurimi feceri. Et indolui rur
sus generis hūani vicē quod in se grassari tādiu ipune tristē hāc ignoran
tiam patiat: atqꝫ ab his interdū vite spem precio emat: vnde mors certis
sima proficiscat. Quis eni nō videat plus esse a medico qꝫ a morbo picu
li: siquidē ⁊ morbus alius ꝓ alio curet: ⁊ alia pro aliis remedia afferant.
Quod si te prisca illa Nicolae tulisset etas: in qua pro meritis pmia red
debātur ne deorū qdē honorib⁹ caruisses: nisi forte maius esse credim⁹
vnū aut alterū: quod Esculapius fecit: a morte: qꝫ oīs piter homines.
quod ipse facis: a mortis ēt piculo eripere. Quar perge obsecro: qua in
stituisti via. s. vt vna opa ⁊ imortalē tibi gloriā parias: ⁊ oībus vere hacte
nus mortalib⁹ egris vitā salutēqꝫ cōcilies. Quod aūt Pliniū quoqꝫ re
darguis nostrū quasi Cisthon pro hedera acceperit: i hoc ego: vt libere
agā: ⁊ amice lōge a te disentio. Nec aūt verebor ei⁹ viri pᷓocinīū suscipe
audacter q fuerit de vita ⁊ litteris tā pclare meritus: pserti aduersus te:
hoc est aduersus eminentē philosophū cui nihil veritate ipsa debeat esse
antiquius. De vestris. n. sunt illa scholis: amicus Socrates: amicior ve
ritas: ⁊ itē amici ābo: plus tamē hndūꝫ honoris veritati. Plinius igitur
vt quidē tu ais: pide atqꝫ Auicēna cisthon ab hedera nō distinguit erro
re: sigdem ita sit: maximo qn cisthos ab hedera plūmū ⁊ figura ⁊ colo
re ⁊ viribus differat. Addisqꝫ mirandū de plinio magis: quā de Auicena:
qm̄ grece lingue peritus secernere a Cisso hoc est ab hedera Cisthon de
buerat. Argumētū affers qꝫobrē alteꝝ ab altera nō separet: quod i libro
naturalis historie. xvj. Hederā diuidat i marē: ac feminā. Floreqꝫ vtriusqꝫ
similē dicat esse rose siluestri. Tū idem libro. iiij. ⁊ xx. cisthon quoqꝫ illā
sub qua nascitur hypocisthis in marē: diuidat ⁊ feminā mariqꝫ rosaceū. fe
mine albū tribuat florē. Postremo quod ēt cisthi hui⁹ fecisse iter hederas
mentionē se dicat. Quocirca sic videris posse colligere. Cū Pli. libro. iiij
⁊ vigesimo mentionē se de cistho iter hederas fecisse doceat: cuius tn̄ voc
bulū nusqꝫ superius inter hederas citetur. facilis ꝯiectura est Cisthon ab
eo hedere noīe comprehensamp referti: qui sic hederā quēadmoduꝫ a

J. B

Cisthon in marē femināꝗ partiatur ⁊ in hederis. florem describat Cisthi
Jam qm̄ quid tibi videatur exposui. qd ego cōtra opiner edisserā. Nego
vsꝗ a plinio iter hederas cisthi mētionē factā: preterꝗ lib. iiij. ⁊ vigesimo
vbi illā preclare distinxit ab hedera. Nā qd tibi sumis quasi plinij testimo
niū alibi eū de cistho iter hederas locutū hoc ego ne vti ꝗ ꝯcedo: Mihi
n. vbi hoc ait in. iiij. ⁊ .xx. s. libro disserere de cistho ad vsꝗ illam tm̄ clām
videt: que sic ē apud ipsū. Sub his maxie nascit hypocisthis. Post id aūt
statim interpūgit: ac de ītegro sic verba incipiūt. Quā inter hederas dixi-
mꝰ cissos erithranos ab hisdem appellat siliis hedere. Nec āt vereor que
tua est in lr̄is elegātia: qn figurā agnoscas cuiusmōi apud Ouidium est.
Quā legis a rapta briseide lr̄a venit. Et iterū. Qua nisi tu dederis: caritu
ra est ipsa salutē. Mittit amazonio cressa puella viro. Quod si illud quā
referre ad id malis qd antegredit. cogeris ad hypocisthida potiꝰ. Hec. n.
statim prior. ꝗ ad cisthon referre. Deqꝫ hypocisthide tacet oio supiꝰ hoc ē
lib. xvi. inter hederas. cū de Erythrano tm̄ loquat. Quid: qd nec cisthon
alibi usꝗ noīat inter hederas. nec maris feieꝗ discrimē tā cisthi ꝓpriū.
ꝗ oiuꝫ plāe arborꝝ. virgultorꝫ vr̄ qd nec idē Pli. dissimulat. Quid. qd
flos quoqꝫ diuersus phibet in hedera qdē maris ⁊ feie cōcolor. i cistho āt
plāe discolor. nā qd hederaceū siluesiri rose ꝯpat nō tā colorē īsinuari: ꝗ
lanuginē puto qualis ītra rosas ē v ñ ēt heder florē Theophrastꝰ
appellauerit. Satꝭ igr̄ vt arbitror appet nihil esse qd nos fateri cogat Pli.
lib. xvj. Cisthon iter hederas retulisse: qui tm̄ idem lib. iiij. ⁊. xx. sic hedere
cisthon quēadmodū ⁊ chamecisson adnexuit: Nam qr cisthon hederāꝗ
esse idē crediderit: sed qd eā greci vicino. sic. n. inqt vocabulo appellent.
Quare ne quēꝗ silitudo vocabuli falleret ibi potissimū distinctōes adhi-
buit. vbi ꝯfusiōis occasio nascebat. Nec eo ꝯtētus. ēt cisthi ꝓprietates pr
sus ab hedera diuersas adiecit. Nusꝗ. n. hederā sic ante dscripsit: vt aut
maiorē Thymo aut ocymi folijs: aut postrēo albo eē flore docuerit. Quā
obrē qs iā dubitet scdꝫ piniū ꝓnunciari oportere: quē ne suspicio quidē
vlla istiꝰ erroris attingat. Illud obiter mirari me fateor. qd ita tibi in men
tē venerit. ledon herbā. seu tu ladā mauis: vn̄ ⁊ ladanū vocet: latinā vocē
arbitrari ꝓrsus quasi nō ⁊ dioscorides: ⁊ alij veteres greci passiꝫ vt patria
vernaculaqꝫ vtant tā hercule: ꝗ ⁊ ladano. Hec hūi mi Nicolae que tibi
ꝓ plinij vera ne an falsa nescio: sꝫ mihi tm̄ verisilia: obicerē. que si tibi doc
tissimo hoi ꝓbabunt. letabor eqdē latinū auctorē nō i eadē eē alea q̈ bar-
bari. Sin minꝰ expecto iā qd ad hec nr̄a qualiacūꝗ rn̄deas. Et. n. cū gra
uissima sit apud eruditissimū quēꝗ plinij auctoritas: aut nō tentāda fuit

aut aliquãto fortius quã certe adhuc fecisse videris cõuellẽda. Uale. Florẽtie die .iij Januarij. M.cccc.lxxxxj.

Nicolai leoniceni de Plinij & pluriũ aliorũ in medicina erroribus liber ad doctissimũ virum Angelum Politianuz.

Audeo plurimuz Angele vir doctissime studium meum in refellenda inscitia barbaroꝝ qui de medicina scripserunt abs te nunquã satis laudato viro probari. Nõ enim ego id de te sentio quod forte pleriq3 qui i ea heresi sunt hoiem eloquentẽ nõ posse de alijs disciplinis iudicarẽ quasi eaꝝ peritia carere sit necessariũ ei qui bonaruz litteraꝝ ac politioris humanitatis studijs fuerit inbutus. Noui ego tuũ perspicacissimũ ingeniũ: noui feruẽs iaz inde a pueritia studiũ nõ minus ad philosophie doctrinã q̃3 ad oratoriã at3 poeticã capescendã in quibus oibus tantũ profecisti. vt tua te patria inclyta Florentia oium liberaliũ artiũ vtatur preceptore: nec sane mirãdũ te vnũ eẽ perpaucoꝝ qui etate nostra eloquẽtiã cũ sapia iunxerũt. Cũ in eiusdez sapientie studio hẽas ducẽ ac comitẽ diuino virũ igenio Joannẽ picũ mirãduleñ nr̃z: cũ quo dies ac noctes i oi doctriaꝝ meditatiõe versaris. ac p̃terea tibi oia ad ingenue philosophandũ adiumẽta suppeditet fauor ac gr̃a Laurẽtij medices maximi ac tẽpestate studioꝝ patroni: qui missis per vniuersum terraꝝ orbem nuncijs in oi disciplinaꝝ genere libros summa ope conquirit: nulli sumptui parcit: quo tibi ac reliquis preclaris ingenijs bonarum artiũ studia emulantibus instrumẽta abundãtissima paret. Audiui te referente vocẽ illaz preclarã ex laurentij ore prodiisse optare tanta sibi abs te ac pico nostro ad libros emẽdos p̃stari incitamẽta vt tandẽ deficientibus sumptib⁹ totã supellectilẽ opignerare cogatur: Cum igit̃ oia & animi & fortune bona i te cumulatissima sint nihil est quod Angelo politiano pro me contra barbaros pronũciante quẽpiaz deinceps timere debeã: qui illoꝝ patrociniũ sit susceptur⁹. Quod autẽ vt iure a me barbaros reprehẽdi iudicasti ita nõ approbas q plinium de vita ac litteris optime meritum intra eandez cum barbaris aleã posuerim: cuius tãta sit apud peritissimũ quemque auctoritas vt aut eã tẽtare nõ debuerim aut si omnino conuellẽdã duxerã fortius id a me fieri q̃3 adhuc fecisse videar oportuerit si me forte hisce: verbis. vt qui mecum amice oia potes temeritatis atq3 impudentie tacite accusas: qui tante existimationis viruz per calũniam quo

Laudes polit:

picus mirãdu:

Lau: medices

preclaru dictu Lau: medices

dāmodo reprehendere quesiuerim:habeo iā excusationē mihi ex tua epi/
stola paratā:fateris.n.vera esse que in scholis nr̄is lectitantur Amic⁹ pla
to Amica veritas sʒ cū ambo sint amici.pluꝫ esse veritatē in honore p̄fer
re.Cum igitur ego ita sentirē Pliniū non minus q̄ȝ ceteros in hedere de
scriptione alterius plante que apud grecos cisthos appellatur nōis vicini
tate deceptū:qm̄ hedera a grecis cissos dicatur indicia nō sine errore mi
scuisse nolui quantū in me erat pati veritatē ipsaȝ i obscuro iacere.Quod
aūt fortius atqȝ euidentius hūc a me errorē idicari oportuisse cēses. scito
nō fuisse tūc animi mei propositū Plinij auctoritatē pessundare.Naȝ cū
illa dictabam. precipua erat mihi contētio cum barbaris: atqȝ ideo cum
de hedera sermo haberet:cuius naturā nō satis Auicene cognitā fuisse ꝓ
bare contendebā ob iter ac veluti quodā in transcursu Pliniū quoqȝ in
alioꝝ mentionē nominaui: quē tñ nō dixi vna cū auicena ac reliquis erras
se:sed videri in eodē cū alijs errore versari.Uide quāto modestius d̄ Pli
nio q̄ȝ de alijs tunc sim locutus:quos nō videri eodem errore deuiare sʒ
plane aberrare asseueraui.Quod si is mihi aius tūc fuisset aut nūc ēt eēt
Plinij errata in lucē patefacere potuissem ⁊tunc ⁊ nūc quoqȝ posseȝ inte
grum de eisdē iplere volumen.Pauca tamen e multis hoc in loco censui
apperienda:vt intelligas me nō temerario iudicio sʒ certissimis rōibus ad
ductū vt existimarē Pliniū ita in hedere descriptionē.quēadmodū i mul
tis alijs ad medicinā pertinētibus aberrasse.Illud vero mihi primū tecū
conueniat tam apud grecos q̄ȝ apud latios atqȝ ēt barbaros.Dioscoridē
esse summū auctorē atqȝ precipuū.Cui i herbaꝝ ac fructicū descriptioni/
bus fides sit adhibēda.Nā ⁊ Plinius ipse nō hunc minus q̄ȝ Theophra
tum in hac parte secut⁹ videtur vt qui vtrāqȝ linguam ⁊ grecā ⁊ latinam
nouerit sentētias integras Dioscoridis quasi verbū ex verbo a Plinio
translatas agnoscat.Galenus preterea hō tum in oium liberaliuꝫ artium
tum in medicine presertim disciplina precipuus i suo de simplicibus me/
dicaminibus libro se a describēdis herbarum imaginibus supersedisse fa/
tetur.quoniā abunde in hoc studio fuerat a Dioscoride satisfactum.Nec
Serapio Arabs herbas describere aggressus alijs eas notis idicauit q̄ȝ
Dioscorides:q̄ȝuis ⁊ ipse nō recte in omnibus imitando Dioscoridem li
bros suos inumeris ipleuit erroribus.quos nisi sperarem aliquando in lu
cem fore detegēdos studio ac diligentia Inclyti presulis domini Hermo
lai Barbari.Patriarche aquilegiēsis viri oium disciplinaꝝ peritissimi li
bentius sane aliqñ notarē q̄ȝ hosce Plinij in presentiaꝝ sim recitaturus

pulcherrimū dictum

hedera que cissos

Taxatio aui:

Taxatio ser apionis

tum q̄ magis me iuuat contra hoīes barbaros q̄ latinos agere:tū q̄ ma ius humano generi ex Serapionis inscitia q̄ ex plinio periculū īmiet. si quidē etate nostra oēs fere medici in simpliciū medicaminuz cognitione Serapionē sequnt. pliniū aūt nec legendū quidē existimāt q̄ euz ī nūero grāmaticorum vel oratoꝝ:nō aūt philosophoꝝ aut medicoꝝ habenduz iu dicent. Ego vero ꝛ si nō inficias eo pliniū oīum doctrinaꝝ studia excoluisse. multa tū de quibus in suis de naturali historia libris ꝯscripsit. nō satis illi cōperta atq̄ explorata fuisse crediderim. ex quo illud secutū est: vt cum nō ea scriberet:que ipse nouisset:sed que potius a diuersis auctorib⁹ varie scripta collegisset:sepius diuersa ꝓ eisdē atq̄ eadē pro diuersis retulisse videatur:quā quidē rē me tibi hoī doctissimo facile probaturꝫ spero:si paululū seposito affectu:nō tanq̄ plinij patronus sed potius iudex. hec q̄ in Plinio notaturi sumus errata diligentius perpendere atq̄ examinare volueris. nolo tū hoc in loco ea que vel ad astronomiā aut reliquas philosophie attinent ptes a plinio tractata ad examen rōis adducere. Plura. enim mihi taxanda occurrerēt q̄ presenti instituto cōueniat: inter que est illud vnuz vel maximū qđ in secūdo sui de naturali historia voluminis libro lunā terra maiorē scripto prodere nō dubitauit:quā tū Ptolemeus ꝛ plures alij astronomi insignes mathematicis rōibus quibus nulle pn̄t eē firmiores multo minorē terra esse probauerunt. Quod ēt ex his que Plini⁹ ipse in eodē loco conscripsit facile possit ostendi: Nā si vmbra terre in quā incidēs Luna obscurat vel equalis est vel excedit lune magnitudinē alio quin. n. nō posset tota vmbre tenebris abscondi. Eandē aūt vmbrā a terra missam cū sol cui se obijciēs terra vmbraz iacit magnitudinē terre exupet necesse est qđ ꝛ plinius ipse ibidem ꝯfirmat in verticē extenuari ac figurā mete seu turbinis inuersi accipere. hac rōe colligitur latitudinis vmbre:lunam obtenebrantis Diametrū multo minorem fieri terre Diametro q̄ si vmbre latitudo minor est latitudine terre. eadem autem vmbre latitudo vel lune latitudinem adequat. vel etiaz supat:sequit necessario lunam terra esse minorem. Quod vero Pli. sue assertionis ꝓfert argumētū fieri scilicet nō posse vt totus sol intercedēte luna terris adimat si maior sit terra q̄ luna adeo debile existit vt quicūq̄ vel astronomicas vel ꝑspectiuas delibauerit rōes. idē facile possit infringere. neq̄. n. cum sol deficit tot⁹ lune interuentu adimitur terris:sed pro varietate terraꝝ situs alicubi deficit totus alicubi pars vna tantūmō. alicubi nec deficit quidē. Quibusdaz aūt terris deficere totū q̄uis luna sit minor terra nihil prohibet:cū rō per

Laus ertaxatio plinij

error plinii dice[ntis] lunā maiore[m] e[ss]e terra

spectiua probet corpora inequalia cuiusmōi sunt solis ⁊ lune pp inequalē a terra distantiam equalia apparere. Quo fit vt cū se tantam nobis luna representet pp vicinitatē quantus sol lōge a nobis remotior vr̄ mirandū non sit eum aliquādo totū lune interuētu in aliquo terre flexu hōinum cōspectibus adimi. Sed hec ad mathesiȝ pertinētia omittamus atqȝ ad ea veniamꝰ. ex quoꝝ occasione disputatio nostra sumpsit initiū. de herbis de fructicibꝰ rebusqȝ aliis terrestribus ad medicine vsum accōmodatis agamus. Videamus nūquid plinius in hisce oibus cū dioscoride. galēo ac paulo ceterisve prestantibꝰ medicis. atqȝ cū ipsa rex magistra expientia cōsentiat. an vt dici solet qñqȝ bonus dormitet homerus: primūqȝ ab iis exordiamur in qbus vicinitas nōis queadmōȝ in cistho ⁊ cisso eidem plinio errādi prebuit occasionē. Illud vero me iuuat q ad te scribo: quē noui nō magis oratoꝝ ac philosophoꝝ q̄ ēt medicoꝝ nostrorū fuisse in libris assiduū. hoc. n. mihi futurū est ad breuitatē aptius: cū dioscoridis galeni pauli ve dicta ad probāda q̄ assero nō oia scribere sit necessariū q̄ tu aut quicūqȝ alius Angelo politiano eruditiōe similis suis quelibet locis apud eos auctores: quoꝝ testimōia citauero facillime possit inuenire. satis enim mihi sit ne siȝ prolixus verba ipsa siquis legere voluerit vbi querere oporteat ⁊ auctorē ⁊ volumis ordinē aperuisse. multas herbas ac frutices foliis marubio similibꝰ scribūt Dioscorides galenus ac paulus: quas oēs Plinius nō prassio. i. marubio sed prasso. i. Porro folia tradit habere similia: sic orminon libro. xxii. dixit semē habere cymino simile cetera porro: sic baloten que alio noīe marrubiū nigꝝ a similitudine folioꝝ appellatur. Pli. libro. xxvii. scripsit alia nūcupatione porrū nigrū a grecis vocari ac foliis q̄ porri maioribus cōstare. Sic stachyn porri habere similitudinē lōgioribus foliis pluribusqȝ libro. xxiiii. notauit idem Pli. lib. xxvii. de leuce. leucoleuce aliarūqȝ herbarū generibꝰ tractās nois similitudine ac dictiōis figura deceptus eisdeȝ. leucographida quoqȝ ānumerauit: visusqȝ est ꝓcul dubio Leucographida herbā putasse: quā tamē Diosco. galenus ⁊ paulus genus lapidis qd alio vocabulo moroxus nūcupat esse testant. Et ne quis forte ꝓ plinio obiiciat herbā ēt esse q̄ eodē nōie cū lapide censeat easdē vires ꝓprietatesqȝ leucographidi Pli. ascripsit: quas in eiusdē nōis lapide Diosco. galenus ac paulus pariter retulerūt Scribit preterea pli. de leucographide qualis nā esset ab auctoribꝰ scriptū nō repisse. cū tamē Diosco. ⁊ quid ea sit ⁊ qualis suo. v. de simplicibꝰ medicamibꝰ libro satis notificauerit. ob eamdē nōis vicinitatē Polis ꝓ

p° error
orminō. 22.
balotē 27.
Stachin 24.
Leuce 27
leucographida
polin

tripolio ⁊ vicissim tripoliū ꝓ polio Pli. accepit. Nā libro.xxi. duo polij
gñа describit quēadmōꝫ ⁊ Diosco. alterū cāpestre alterū siluestre folijs
vtrūqꝫ canis hōis silib⁹: at qꝺ miraculū in polio affert eiusdeꝫ folia ma
ne cādida meridie purpurea sole occidēte cerulea aspici. hoc de tripolij
flore a Dioscor. scribit. Poliū vero atqꝫ tripoliū nō mō locoꝝ diuersita/
te in quibus vtrūqꝫ gignitur. sed figura insup atqꝫ colore ac ꝓprietatib⁹
ēt inter se plurimū differūt. Poliū siquidem vtriusqꝫ generis ꝑtim in cā
pis ꝑtim in mōtib⁹ nascit. Tripoliū vero in maritimis tantū locis q̄ ūda
maris allidit. poliū hēt vt diximus folia canis hōis similia. Unde ⁊ illi
apud grecos nomē. tripoliū folijs isatidis cōstat quemadmōꝫ de vtroqꝫ
scribit Dioscor. ⁊ plinius ipse libro.xxvj. cōfirmat. Nā quod apud Pli.
legit de tripolio folio satis grossiore palmo alto: Error est codicis. Ita.n.
legi oportet tripoliū in maritimis nascitur saxis vbi allidit vnda: neqꝫ in
mari neqꝫ in solo: folio isatidis crassiore: palmeo caule in mucrone diui
so. hec.n. oīa verbū fere ex verbo Plinius ex Dioscoride trāstulit. quod
vero postea idem plinius subiūgit hanc herbā eādem videri q̄busdā que
poliū. miror ipsum quoqꝫ illoꝝ errorē sequi potius atqꝫ imitari q̄ꝫ improba
re atqꝫ abijcere voluisse: quū qꝺ de tripolij flore miraculū legit polij foli
is assignauerit. sed paruū hoc futurū erat in vita periculū si non ēt polij
vires vicissiꝫ tripolio ascripsisset. scribit enim tripolij radicem dari epa
ticis in farre coctā: quod quidem tripolij remediū apud nullū grauioris
auctoritatis medicū legitur. Poliū aūt nō epatis tm̄. sed oīum plane vi
scerū vitijs auxiliari: auctor est Galenus in. viii. de simplicibus medica
minibus libro. scribit Dioscorides libro.iiii. quoddā papaueris genus
quod ab aliquibus heracliū appellat habere foliū tenue simile struthio
.i. herbe ita vocate: qꝛ vero struthion apud grecos significat ēt passerem
deceptus nōis equiuocatiōe Plinius hāc similitudinē ad auē potius re
tulit q̄ꝫ ad herbā. Ita enim de heraclio libro.xx. scribit. Alterū est in sil
uestribus heracliū folijs si procul ītuearis spēm passeꝝ representantibus
Sed qui fidē ex re ipsa hēre nō possit aliquāto sane ꝓbabilius existimet
herbā herbe poti⁹ q̄ꝫ auib⁹ foliū hēre ꝑsimile. Empetꝝ vbi nascat ⁊ quas
hēat vires in trahēda bile ac pituita scribit Plin. libro.xxvii. eodem quo
Dioscorides mō: Alias tamē eidem subiūgit facultates ꝙ vrinā ciet ⁊
calculos frāgit que a nullo alio auctore de hoc empetro tradunt. Quin
contra Galenus empetꝝ qꝺ etiā prassoides appellat solis purgatiōibus
.vi. libro. vtile eē testat. at quos i altero empetro qꝺ ēt Sarxiphages dr.

Plinius legerat effectus a grecis auctorib⁹ ac presertim Dioscoride tra/
ditos huic Empetro a Saxiphage diuerso quod vim purgatoriã habet
nois equiuocatione deceptus ascripsit. Betonicã a romanis dictã a gre/
cis cestrũ pingit Pli. folio lapatij Dioscorides aũt cui magis assipulat
sensus folio quercus Alterã vero Betonicã q̃ alio noie britanica appella
tur folia lapatij habere idẽ Dioscorides tradit vt verisil'e sit pliniũ alterã
pinxisse pro altera. Partheniũ scribit plinius lib. xxi. apud celsum vocari
perditiũ ⁊ Muraliũ deinde subiũgit easdem parthenio qꝺ muraliũ ap/
pellatur vires quas Dioscorides alteri parthenio ascribit qꝺ Chameme
lon alio noie dicitur: qm̃ parũ folijs ⁊ flore ab herba chamemelo differat:
hanc ãt partheniũ Chamemelo sil'em herbaꝫ nõnulli ex recẽtioribus me
dicis Cotulam appellant. Sed hec partheniũ nõ vocatur a celso pditium
atqꝫ muraliũ sꝫ altera potius que elxine a grecis ⁊ simul perditiũ ac par
thenium quoqꝫ nuncupat: a latinis aũt parietaria ⁊ muraliũ dr̃ q꜡ passiꝫ
in parietibus seu muris nascatur nostro quoqꝫ euo vulgo vna littera dem
pta pro parietaria paritariam appellãt. hanc eandẽ herbã siue muraliuꝫ
siue parietaria dicatur cõnumerat celsus libro suo de medicina tertio iter
ea que vim habent reprimẽdi simul ac refrigerandi: que sane facultas ei
parthenio que perditiũ ⁊ parietaria appellatur: nõ autem alteri que etiã
Chamemelon dicit ab oibus fere medicine auctoribus ascribitur: hec. n.
sunt de eadem Dioscoridis verba. habent folia refrigerãdi atqꝫ astringẽ/
di facultatẽ. nec de ea aliter paulus atqꝫ galenus tradiderũt. ipse pariter
plinius lib. xxij. eandẽ ⁊ partheniũ ⁊ perditium quoqꝫ noiari confirmat.
Pliniũ etiã non tantũ noium: sed reruꝫ quoqꝫ ipsaꝝ similitudo aliqñ dece
pit: Nam cyclaminis radicẽ que rapum terre ꝓpter rotũditatẽ dr̃ Aristo
lochie rotunde que ⁊ ipsa a radicis rotunditate nomẽ accepit radicem eẽ
existimasse videtur. Nã lib. xxv. quo in loco Aristolochiã quatuor distin/
guit generibus eius que rotunda dicit radicem scribit a piscatoribus cã/
panie venenum terre vocari. ac coram se contusam imixta calce atqꝫ i ma
ri sparsam continuoqꝫ aduolasse pisces mira cupiditate. statiꝫqꝫ exanima
tos fluitasse. hoc idem vt a viris grauissimis accepi nr̃o fit euo ab eisdem
piscatoribus non Aristolochie rotunde: sed cyclaminis potius radice pi
sces alliciendi atqꝫ exanimandi cã: ipse quoqꝫ plinius eosdem effectus nõ
Aristolochie rotunde sed Cuiusdã Cyclaminis radici lib. xxv. tribuit. aut
igitur fatendũ est duas esse radices que eosdem prestent effectus quaruꝫ
tamen alterã esse Aristolochie rotũde radicẽ neqꝫ ab aliquo auctore scri

ptum reperitur.neqꝫ experientia comprobatũ.aut illud dicendũ erit Cy/
clamen quod radicem habet rotundam quartũ esse Aristolochie genus
quo nihil dici posset rerum nature repugnãtius.siquidẽ idc apud grecos
Aristolochie nomẽ vt Dioscorides ac plinius ipse testatur:qm̃ sit optima
pregnãtibus:Radix vero cyclaminis adeo est aduersa pregnãtibus vt si
eam mulier grauida transcenderit abortũ faciat veluti Dioscorides plu/
resqꝫ alij medici insignes retulerũt ac plinius ipse quoqꝫ confirmat.quã/
uis plures sint herbe que circũaguntur cũ sole.Dioscorides tamẽ duo fa
cit Heliotropij genera alterũ folijs ocymi flore albo subruffo recuruo: vt
Scorpionis cauda possit videri:vnde ⁊ illi Scorpiuri apud grecos nomẽ
alterꝫ nõ absimile folijs iuxta paludes nascens.pli.vero libro.xxij.quuꝫ ⁊
ipse duo genera Heliotropij describat in eisdẽ comprehendere videt illaꝫ
intybi speciem:que a medicis greco noie Cichoriũ appellatur:ita eniꝫ eo
dem libro de Heliotropio scribit heliotropij miraculũ sepe diximus cum
sole se circũagentis etiã nubilo die tãtus syderis amor est nocte veluti cõ
trahit ceruleũ florem:genera eiꝰ duo Tricocũ ⁊ Heliostrophiũ hoc altiꝰ
q̃q̃ vtrunqꝫ semipedalẽ altitudinẽ nõ excedat.semen in folliculo messibꝰ
colligitur:nascit nõ nisi pingui solo cultoqꝫ maxime Tricocũ vbiqꝫ si de/
coquat inuenio in cibis placere.Quid nã aliud erit Heliotropij genꝰ cu/
ius flos ceruleus existat ⁊ nõ nisi pingui cultoqꝫ solo nascat:quodqꝫ si de
coquatur in cibis placeat:preter eam quam diximus intybi specieꝫ.hanc
tamen Dioscorides quũ de seride tractaret veluti vnã eiusdẽ seridis spe/
ciem notificandam duxit:ac ꝓprietates longe ab Heliotropij viribus di/
uersas assignauit.Quare mirandũ est quo pacto plinius hoc loco vbi in/
tybum designare videtur easdẽ tamen vires potestatesqꝫ subscribat quas
i vtroqꝫ Heliotropij genere tradidit Dioscorides.Auget etiã illud magis
admirationẽ ꝙ idem plinius Intyboꝝ remedia ac presertim illius quod
Cichorium a grecis dicit:cuius flos ceruleus cum sole circũuertitur prio
re in li.s.vigesimop̄mo suo loco notauerat plimũ ab ijs q̃ de vtroqꝫ helio
tropio traduntur differẽtia.Simili errore plinius pẽtaphilon atqꝫ herbã
fragra ferentem pro eadem accepit:ac pentaphili notas simul ac vires ei
dem herbe preter pentaphili nomẽ censuit ascribẽdas.sic.n.lib.xxv.de pẽ
taphilo retulit pentaphilũ nulli ignotũ est quum fragra quoqꝫ gignẽdo
cõmendetur.Existimarẽ tamen in re tam nota esse codicis potius q̃ꝫ pli/
nij errorem ac pro pentaphilo Trifolium legi oportere:qm̃ ea herba que
fragra gignẽdo cõmendatur:⁊ que nulli ignota est:nõ qnis sed trinis cõ

stat folijs.nisi postea Plinius alia noia greca subiungeret. atq̃ alia affer
ret indicia:que nō sunt alteri⁹ herbe q̄ȝ pentaphili ꝓpria. Adarcen Pli.
inter species harundinū lib.xvj.connumerat vbi ita scribit est et in italia
nascēs adarce noie palustris ex cortice tm̄ sub ipsa coma vtilissima denti/
bus.Adarcē vero Dioscorides Galenus ⁊ paulus nō harundinis spēm
sed potius salsuginē quamdā in exiccatis paludib⁹ harundinib⁹adheren.
tem esse scripserunt. Pli.lib.xxxv.inter ceteros colores natiuos lemniam
quoq̃ rubricā cōnumerat.cui inter alia rubrice genera palma a veterib⁹
dabatur.Hanc preterea multū ab antiquis celebratā cū insula in qua na
scitur refert.nec nisi sigillatā venundari solitā:vnde ⁊ sphragidos illi no/
men fuerit apud grecos.hac preterea miniū sublimiri adulterariq̃ȝ: rēq̃ȝ ī
medicina p̄clarā esse testat̃:oēs.n.huic lēnie rubrice facultates subscri/
bit: quas prisci medici in terra sigillata tradiderunt. Videt̃ itaq̃ȝ Plini⁹
Lemniā rubricā ⁊ lēniaȝ sphragida siue terram sigillatam eandem esse
existimasse.At galenus tum aliaꝝ rerum que sunt in medicine vsu tū hu
ius presertiȝ terre sigillate diligentissim⁹ inuestigator vt qui queadmodū
de se scribit longis itineribus ad lēnuȝ insulā nauigauerit ob nullā aliaȝ
causam nisi vt lēniam sphragida ⁊ q̄uo nascercetur ⁊ qualis nam eēt ocu
lis ipsis contēplaretur:aliud esse rubricā lemniā.aliud lemniā sphragida
in suo de theriaca ad pisonem lib.apertissime ostendit:ita.n.in eodem lib.
de lēnia sphragide siue terra sigillata scribit prestat aūt eam nō appellare
rubricā:sed terram:est enim quedā rubrica que in insula lemno nascitur
qua ad alios vtimur effectus diuersos ab his ad quos terra sigillata ad/
hibetur.in nono aūt sui de simplicibus medicaminibus libro idem Gale
nus terram lēniaȝ tribus distinguit generibus:Primū est eius que sacra
dicebatur quā neminē preterq̃ȝ Diane sacerdotē attractare fas erat. cui
etiam eiusdem dee signatura ip̄rimebatur:atq̃ȝ ob id lēnium sigillum vo/
cabatur.Secundum eius que est vere rubrica qua fabri lignarij vtebant̃
Tertiȝ illius que vires habet abstergentes:atq̃ȝ ob id erat in vsu fulonū
p̄cipua. si itaq̃ȝ in re quam habeo curiose inuestigauit galenus eidem ma
gis q̄ȝ plinio credere oportet:nō recte plinius que de terra sigillata a vete/
ribus medicis tradita fuerant eadē lemnie quoq̃ȝ rubrice que inter colo.
res ponitur ac nō fuit tante celebritatis vt nō nisi sigillata venderet̃ neq̃ȝ
eosdē habet quos lēniū Sigillū in medicina vsus censuit ascribenda.Et
hec quidē omnia probant Pliniū ea que oino inuicem distant aliquādo
rei sepius vero nois similitudine deceptū eadē eē existimasse.De cisso vo

ac cistho q̄ꝗ̄ꝫ non p volumē sed p priuatā eplaꝫ vt qui nolim mihi cū ho mine mihi amicissimo quem colo ⁊ obseruo publicas esse de studijs contē tiones tuis quas mihi pro plinio obiecisti rōib⁹ respōdere statuerā. hic tñ locus exigit vt pluribꝰ etiā argumētis q̄ꝫ in dictatis fecerā ostendaꝫ Pli nium alteꝝ ab altera nesciuisse distinguere. Pli.lib.xvij.describēs omnia hederaꝝ genera: prima in marē ac feminā diuidit ac vtriusqꝫ florem simi lem ait rose siluestri. colore floris in mare ad purpurā accedente: ex quo illud intelligi voluit femine florē magis albescere. hec aūt maris ac femie differentia floriſqꝫ in figura similitudo. in colore diuersitas neqꝫ a Theo phrasto neqꝫ a dioscoride neqꝫ ab alio grauioris auctoritatis viro in hede ra sed in cistho plane describitur. verisimile igitur est pliniū nominis vici nitate deceptū eo in loco que de duobus cisthi generibus traduntᷣ hede ris tribuisse. Idem plinius libro.xij.vbi de ladano tractans quo pacto ab hircoꝝ barbis depectatur isinuat ita scripsit. Sed hedere flore deroso pa stibus matutinis cum est rorulenta cypros deinde nebula sole discussa in puluereꝫ madentibus villis adherere atqꝫ ita ladanū depecti. Potest ne lucidius ostendi pliniū pro cistho cisson.i.hederā accepisse. nam quis vn quam retulit preter pliniū qui cisson .i.hederaꝫ pro cistho posuit pingue illud quod a lada herba que etiā cisthos dicitur ladanū nuncupatur bar bis hircorum hederam vel hedere florem depascentium adherescere. hoc enim de cistho siue lada quod ⁊ ladani nomen indicat ab eadē herba de riuatum non autem de cisso siue hedera Dioscorides Galenus paulus ⁊ quicunqꝫ de ladani genitura scripserunt vno consensu retulerunt. Quin Pli.ipse eodē in loco ita scribit. Sunt q in cypro herbā ex qua id fiat la dam appellant. etenim illi ladanum vocant. ac postea lib.xxiij. de eadem herba ac ladano nō aliter scripsit q̄ꝫ supra cōmemorati viri: hec enim sunt eius verba: Ledon appellatᷣ herba ex qua ladanū fit in cypro caprarum barbis adherescēs. Est igitᷣ cisthos vel lada siue ledon nō aūt cissos.i.he dera cuius flore depasto ladanū hircorum barbis adherescit: quod Pli. ipe hoc in loco lib.s.xxiij.plane confirmat: q̄ꝫuis lib.xij.visus sit dubitasse vtrū esset hedera vel lada ex qua in cypro ladanū fieret: cuius dubitatōis originem inde emanasse crediderim ꝙ aliqñ ex cistho aliqñ ex lada: quo niā vtroqꝫ noīe eadem herba indicatur ladanū colligi apud diuersos au ctores legisset: ipse tñ modus quē plinius insinuat quo pacto ladanū hir coꝝ barbis adherescat facile oñdit fructicē vel herbā cui pinguē illud insi deat humilem esse ac per terram se spargentē nō quēadmoduꝫ hedera p

hedera

arbores se ab humo attollentē cum ita scribat deinde nebula sole discussa in puluerē madentibus villis adherescere.neqꝫ.n.barbe hircoꝝ hederā d pascentium:que vt nōnullis placet ideo hedera dicit̄ qꝛ edita pctat nebula in puluerem sole discussa maderent nisi nō Cissum siue hederā sꝫ Chamecissum potius hoc est hederā humi repentē depascātur.Atqui quo pacto hoc etiā in Cypri isula fieri possit in qua si theophrasto grauissimo auctori credimus nec hedera quidē nascatur:siquidē Cypros insula sit ad Asiam pertinēs vt oēs cosmographi consentiūt nec plini⁹ ipse dissentit. qui ēt frustra ab Arpalo hederā in Asia satam affirmat. Utrū vero suis temporibus in eodē celi tractu prouenirent nō asserere ausus id tantū scripsit hedera iam dicit̄ in Asia nasci:vnde luce clarius apparet.plinium in eundē errorē incidisse in quē lapsus est Auicena:cuꝫ in suo de simplicib⁹ medicaminib⁹ lib.herbā ex qua fit ladanuꝫ hedere speciem significauit. In eodem.xxiiij. lib plinius cū post factā de hederis mentionē de duob⁹ quoqꝫ Cisthi generibus scribit ea verba subiungit sub ijs maxime nascit̄ Hypocisthis ex quib⁹ videt̄ inuere sub ijs quidē cisthi generibus maxime nasci Hypocistidem sub hederis aūt nasci ēt aliquando licet nō adeo frequēter:neqꝫ.n.eo in loco aut alibi plini⁹ de alijs cisthi generib⁹ aliqd dixerat vt id maxime ad eorum potiusqꝫ ad hederaꝝ cōparationem posset referri.possum ergo sic colligere Hedera apud pliniū diuiditur in marē ac feminā vtriusqꝫ flos similis rose siluestri describitur eodē auctore in isula cypro hedere flore deroso Ladanū hircorum barbis adherescit:sub hederis quoqꝫ Hypocistidē nasci aliqñ significatur.hec aūt oia a nullo auctore excepto plinio de hederis scribunt̄ aut sensu ipso siue experientia comprobātur:sed de duobus cisthi generibus plane tradunt̄ atqꝫ vsu ipso ita esse cognoscunt̄.hec igit̄ euidentissima sunt argumēta pliniū eodē cū ceteris errore deuiasse q Cisthon a Cisso hoc est ab hedera nesciuere secernere.Atqꝫ his quidē vt ego arbitror rōibus mot⁹ est auctor libri q cornucopia inscribit̄ vir vt appet in herbaꝝ inuestigatōe ñ indiligēs neqꝫ oio eaꝝ imperit⁹:vt de hederis tractās scribat cisthon a qbusdā inter hederaꝝ genera cōnumerari.hoc.n.in plinio est ita manifestum vt de eo nulla dubitatio haberi possit.Sed quoniam vt in prouerbio dicitur si cecus cecum ducat ambo in foueā cadunt.existimauit idem vir alioquin grecarum doctissimus litteraꝝ.cisthon eē arbusculā quādaꝫ a lada differentē atqꝫ ab illa cisthum ab hac ladanum idem pingue quod vtriusqꝫ plante folijs insideat appellari cum tamen Dioscorides Galen⁹ ꝛ paul⁹ eandē eē testent̄ ꝓ

hypocistis

Cornucopia

Cisthon & ladaz siue ledon a qua id genus odoris quod ladanũ dicit̃ no
men acceperit. Neq3 vero in eo tm̃ Plinius errasse videt̃ qm̃ vt supra oñ
dimus res oio diuersas p eisdem accepit. sed ob id ẽt q easdẽ ob nominũ
varietatez putauit esse diuersas q̃q3 & eas que eodẽ noie nuncupãtur va
rijs i locis tam varie descripserit vt q̃uis eedem eẽnt ipsum tñ differẽtes
existimasse iure quispiã possit arbitrari. Glasti similis herbe plãtagini suc Glastis
co scribit Plinius lib. xxij. infici vestes idq3 ei herbe nomen esse apud gal/
los: nostro quoq3 euo paucis mutatis litteris guadũ appellatur. at constat Guadu
hanc eandẽ herbã a grecis Isatidem vocari. Nam dioscorides scribit isa Isatis
tidis succo vti infectores lanarũ. eandẽq3 herbã habere foliũ plantagini si
mile: atq3 a Romanis glutã vel glastum nuncupari. at Plinius libro. xx. Gluta
Isatidẽ tertium genus facit lactuce sponte nascẽtis. quarto simili lapacio Glastu
siluestri dicit vti infectores lanaꝝ. quod ẽt ipsum a grecis isatidẽ dici idez
Plinius eo i loco facile indicat: qm̃ eosdẽ effectus quarto generi tribuit:
quos Dioscorides isatidi assignat. Cuz igitur Plinius nullã eodez in lo
co admonitionẽ adiecerit eandẽ esse hanc isatidẽ a grecis vocatam quã li.
xxij. a gallis glaston appellari docuerat videt̃ profecto ignorasse quaz her
bam greci isatidis nuncupationẽ significarẽt Alioquin sicuti easdez vires
in quarto genere lactuce sponte nascentis scripserat quas in isatide Dio
scorides ita eodem folia plantaginis sicuti in glasto fecerat designasset
Quid q ẽt nisi menda sit codicis que a grecis dicatur isatis radiculã a la radicula
tinis vocari ac folijs olee constat̃ scribit̃ eiusdẽ Plinij libro. xviij. ac post Struthio
modũ eandẽ radiculã nõ isatiz sed struthion potius ab eisdem grecis ap
pellari: eiusdẽq3 ramos tingentib9 preparari lib. xxiiij. insinuat̃. Quẽ nam
igitur hec erit noium ac reꝝ ipsaruz confusio si eadem herba aliquando
glasti/aliqñ radicule aliquando isatidis aliqñ struthij noie i plinio legat̃ &
nũc olee nunc plantaginis nũc vero lapacij folio describat̃. nõ ab re itaq3
Uenerandus antistes dñs Petrus Barotius eps patauinus queadmoz
in oium bonaꝝ artiuz disciplina eminẽtissimus ita i hac quoq3 medicine
parte neq3 ipsis medicis inferior herbaꝝ noticiã nostris tpibus pene ipos
sibile arbitrat̃: qm̃ prisca earum noia sunt nobis ignota i nulla vero tam
manifesta idicia ab antiquis tradita habemus qn totidẽ ex aduerso in cõ
trariam possint auferre sententiaz: siue hec aut tradendi aut discendi her
barum scientiam difficultas inde habeat originẽ q varijs anni tẽporibus
herbe facient cũ etate cõmutent: siue q earum colores atq3 figuras nõ tã
facile sit hõi describere q̃ nature pingere atq3 formare. Hinc illa auctorũ

codisi

in eisdē notificandis dissensio:hinc illa noium ābiguitas vt fere maioꝝ ps
medicoꝝ nesciat qd Struthij quod arabes cōdisi appellāt.Quid Eupa/
torij quid Cētauree maioris:qd alsines:qd oximirsines vocabulis antiq
auctores significare voluerint.Qui vero sese scire opinant illi etiā in ma/
iori errore versentur.Nam quum seculū nostrum ab hypocrate Diosco/
ride Galeno atq; oi vetere medicina ad garulas quasdā atq; sophisticas
disputationes declinauerit.multa nos latēt que si veterum libros ita legē
dos censeremus sicuti calculatores iacobos Conciliatores plusq̄ cōmen
tatores reliquosq; huiuscemōi auctores in quibus plurimū ostentationis
mininū vtilitatis nō ignoraremus.neq;.n.ipendio arduum esset si nō oia
saltem earum pleraq; cognoscere que adeo familiaria sunt vt non mō ad
medicinā : sed ad alios quoq; vsus aliqn̄ ad hibeant : queādmodum de
oximyrsine atq; arctio sumus indicaturi. Nam quū hec atq; alia simila
noia plurimum sint ab illis quibus hodie in eisdem rebus significandis
vtimur differentia hinc plerunq; accidit vt quum eadem in veteꝝ libris le
ctitantur aut medicamina peregrina aut a cōi vsu remotissima esse puten
tur:quū tamen nemo sit q illa in orto suo nō habeat ac nō eisdez frequē
tissime vtatur.Non sine omni tamen periculo quum quis eis aliter vtit
q̄ prisci medicine auctores statuerunt siquidem quid ipsi de huiusmōi re
bus senserint coniectare nō possumus quaꝝ noia apud eosdē vsitata igno
rentur tum vero maxie vt diximus aberratur.quū quispiam se nosse existi
mat quid aliquo noie ab antiquis indicetur quod tn̄ sub alia ab eisdē nū
cupatione comprehendit:queādmodū in Eupatorio Centaurea maiore
Argemonio ac plerisq; alijs plantis contingit pro quibus diuerse ab ijs
quas eisdem vocabulis antiqui designarunt quotidie a nostre etatis me/
dicis recipiuntur.quibus tn̄ non adeo Plinius q̄ arabes auctores qui ⁊
ipsi alius aliter de eadem re tradiderunt errandi occasionez prestiterunt
Auicena scribit Eupatorium habere folia canabis:florem Nenufaris.
Mesue idem Eupatorium folijs centauree minoris floribus subcitrinis
longitudinis pauce constare.Serapio folijs pentaphili aut canabis.florē
autem nō explicat.Fortunatum esse oporteat qui diuinare voluerit qs nā
horum veriora retulerit ac quod Medicus ille precabatur qui medicinā
sorti commiserat.Dij sua cuiq; remedia quibus illa extraherentur secun/
darent itidem a nobis orandum vt bona fortuna in verum incidamus au
ctorem:bene tamen se res habet ꝙ ea de qua paulo ante loquebamur isa
tis nō est sicuti Eupatorium in medicina frequens.neq; enim de ea min⁹

danatico modē
ne medicine

oximirsine

Eupatoriū

9

q̃ꝫ apud Plinium legitur varia. a nostris traduntur qui arabes aucto-
res sequuntur: quibusqꝫ maxima etate nostra fides adhibetur in exponē-
dis vocabulis medicamina que in libris veterum medicorum leguntur si
gnificantibus hanc a grecis isatidem herbā appellatam. Arabes nil atqꝫ
nilegi appellant licet hoc ⁊ Simon genuensis ⁊ auctor Pandectaruꝫ ⁊
Conciliator in expositionibus Dioscoridis ignorasse videantur. Naꝫ Si
mon isatidem nunc sine haspiratione nunc cū haspiratiōe scribit ⁊ aliqñ
osatim: aliquādo isatidē vocat. Si qdē in littera.i. refert Dioscorides de
isatide verba neqꝫ vt in aliis quoꝝ certiorē hebet scientiam admonet isati
dem eamdeꝫ esse que nil siue Nilegi ab Auicēna atqꝫ Serapione appel
latur quin nil herbam arabice dictam. Nesme grece nō aūt isatidem vo-
cari asseuerat. atq facile erat aduertere ꝙ ea que de isatide satiua ⁊ silue-
stri a Dioscoride scribuntur eadem fere oīa de nil siue Nilegi a Serapio
ne atqꝫ Auicēna traduntur: q̃ꝫq̃ꝫ ⁊ hij ambo auctores hāc herbam ipsam
que a grecis isatis diceretur nō satis nouisse videantur alioquin nō ita va
rij atqꝫ ancipites in eadē referenda fuissent Serapio quidē Nileg suam
quam pro isatide posuit q̃ꝫuis ex sentētia Dioscoridis eandem describat:
affert tamen ⁊ aliorum auctorum sententias quorum aliqui nileg habere
florem Coriandri dixerunt aliqui folio phaselorum constare. quas quidē
opiniones facile improbare potuisset si herbam ipsam nō tam ex aliorum
scriptis quam ex se ipso cognitā atqꝫ perspectam habuisset. Idem Sera-
pio plantam que Habnil.i.granum indicum gignit scribit esse similē plā
te leblb.i.i voluolo siue volubili vt vocabulis vtar apud medicos nostros
vsitatis ac ramis preterea folijsqꝫ viridibus flore i cuiusqꝫ folij radice pur
pureo constare. pluraqꝫ alia eiusdem plante addit indicia. que plane ostē-
dunt eam eē omnino ab isatide differentē. hinc ortus est Simonis error:
qui de nil in littera.n.ita scripsit Nil arabice indicum quo pāni tingun-
tur ⁊ est succus plante similis volubili. semen eius inter laxatiua ponitur
in quibus verbis si Simon illud indicum inuat de quo Dioscorides Ga
lenus ⁊ paulus tradiderūt multiplex est mendatiū. Neqꝫ enim indicū ē
herbe succ⁹. veꝝ vt scribit dioscorides li.v. ⁊ Pli. quoqꝫ idē retulit li.xxxv.
idicū est duoꝝ geneꝝ. Alteꝝ qđ fit harundinū indicaꝝ spume adhēscēte
limo alterū ex purpure spuma in purpurarijs officinis cortinis inatante.
Si vero ita indicum accipiat vt nos vulgo vocare consueuimus succum
quēdaꝫ herbe que a grecis isatis a nostris guadum vt antea docuimus
vocitatur ꝙ indicum dixerat herbe succum non sane a vero disentit. At

Isatis
Nil:
nesme
Nileg
habnil
granu indicu
Lebleb
voluolus
volubilis

ꝙ ea herba ex qua is succus exprimitur: qui indicum appellatur sit in vol uolo similis tā est in ꝓpatulo falsum vt improbatiōe nō egeat. Idē Simon i lr̄a h. refert ex sn̄ia Theodori: prisciani: isatiꝫ esse rubeā tinctorū. Postmōꝫ in lr̄a o. dicit osati vt macer scribit esse gratā tinctorib⁹ herbā q̄ dicta tā varia nō paruā fidē faciūt ignorasse Simonē: quid apud grecos isatis: ꝛ quid apud arabes nil significaret q̄q̄ i hoc postremo simoni sit ignoscēdum. Nā ꝛ arabes ipsi de eadē nil sibi nō constant queādmodū ex scriptis Serapiōis ꝓbauimus. Auicenaꝫ quoqꝫ q̄uis vires potius ac proprietates plantaꝝ enarrare q̄ earum effigies indicare studuerit. cuꝫ tamen ipse quoqꝫ de eadē isatide trib⁹ i locis sub nil vocabulo scribat merito suspicionē affert se ēt titubasse atqꝫ ancipiteꝫ fuisse qd nam eēt isatis: nā in littera. n. eadē de nil scribit: que de isatide Dioscorides: qm̄ eodem mō diuidit isatiuā atqꝫ siluestrē atqꝫ easdē fere vires ac ꝓprietates herbe Nil tribuit quas isatidi Dioscorides. Sꝫ rursus idē Auicena i lr̄a. g. ita scribit: guasmein est foliū nil et quedā alia subinfert: q̄ i lr̄a. n. de eodē folio declarauerat. vnū tm̄modo addit qd capillos inficit nō tn̄ in hijs neqꝫ a se ipso neqꝫ a dioscoride multū Auicena dissentit: ob id tm̄ reprehendēdus ꝙ frustra de eadē re in diuersis lr̄is scribat. at i eadē lr̄a. g. plurimū a Dioscoriđ ac veritate ipsa videt̄ discrepar̄. de grano. n. nil ita scribit granuꝫ nil est cartamū indū: deinde multas ꝓꝓetates subinfert: que nihil ad isatidē pertinent. pro qua nil siue nigel idē Auicena in. n. littera retulerat Mesue quoqꝫ hunc errorē aīaduertēs vbi de Cartamo scribit. dicit quosdā falso putasse cartamū eē granū nil. Nec minor est apud auctorē Pandectaꝝ i eisdē rebus noībusqꝫ colluuio: nā ꝛ ipse falso scripsit qd arabice nigel dr̄ Nesme a grecis appellari a latinis aūt idicū ꝛ q̄uis herbe nil siue indico oēs facultates subscripsisset: quas Dioscorides atqꝫ Galenus ꝛ Paulus isatidi tribuūt. Idem tn̄ alio in loco vꝫ in lr̄a. B. scribit osatideꝫ vel potius isatidē ꝛ Borith grece: arabice aūt a gisdo latine Saponariaꝫ vł herbā fulonū oībus hisce noībus eandē herbā nuncupari. ex quib⁹ verbis videt̄ inuere isatim quā ipse vitiose osatim appellat eē radiculā illā cuius adeo succū i purgādis lanis. Plinius lib. xix. extollit nisi ꝙ postmōꝫ proprietates subscribit: que nō sunt radicule seu herbe fulonū: sꝫ isatidis potius. i. herbe tinctoꝝ ꝓprie. Quantum vero huic auctori Pandectaruꝫ credere debeam⁹ vno eiusdē viri ignorātie argumēto recitato patebit. Docet Dioscorides ex folijs Chamelee cū duab⁹ partibus absinthij addito melle vel aqua fieri catapotia. i. pillulas. hic aūt bonus vir quicūqꝫ fuerit

guasmei

granū nil cātamū īdū

ꝙ pādectarū

Nigel Nesme indicū: Nil osati: isati: borith: agisdo: saponaria: Herba fullonū

error pādectary

qui libros oia mendatia ptinentes cõposuit nesciens Catapocia apud an catapotiũ
tiquos significare eas quas nos vulgo pilulas appellam⁹ dixit docere di
oscoridez fieri trociscos admixto absinthio duplici mẽsura ꝛ vna ptc cha
melee ꝛ catapucie quasi apud dioscoridẽ hoc verbũ Catapocia nõ pilu/
las:sed plantã potius:que vulgo catapucia dr̃ significaret. Sed ne dum
aliorum potius q̃ plinij errata persequmur vsq₃ ad fastidiũ volumẽ excre/
scat ad propositi nr̃i institutũ reuertamur. Echios alterꝝ genus describit Echios
Pli.codẽ:quo Diosco.mõ lanugine spinosa ꝛ capitulis viperis sil'bus.
hanc eandẽ refert Dio.li.iiij.ab aliqbus Alcibiũ vocari. Pli.tñ. li.xxvij. alcibiũ
quasi de alia re verba faciẽs q̃ de Echi:quã lib.xxvj.cõtra serpentes bibi
ex vino ꝛ aceto docuerat ita scribit Alcibiũ qualis eẽt herba apud aucto/
res nõ reperi:sed radicẽ eius ac folia trita ad serpẽtis morsus iponi ꝛ bi/
bi iubẽt.sic Diosco.lib.iiij.Echios radicẽ ac folia e vino potari iubet con
tra eosdẽ serpentes.eẽ vero eandẽ Alcibion ꝛ Echin illud nõ tenue ẽ ar/
gumẽtũ q' nõ Diosc.neq₃ paulus de alcibio seorsũ scripserũt:sed de echi
tñmõ: q̃ alio vocabulo Alcibiũ siue alcibiadiõ dici pariter retulerũt
Nicãder etiã in Theriacis suis.i.i eo lib:in quo remedia scribit ptra aia/
lia venenata eandẽ herbã Alcibiũ ꝛ echin vtroq₃ noie nũcupat atq₃ eius
dẽ libri expositor.Alcibiũ quidẽ ab inuentore vel vt Demetri⁹ iqt ab alci
bio quodã qui prim⁹ ex eadẽ herba remediũ sensit. Echin aũt qm̃ ptra
Viperaꝝ ictus vtiliter bibit scribit appellatã. Sed qm̃ de theriacis facta
est mentio nõ possum me tẽperare qn hoc in loco medicoꝝ nostroꝝ errorẽ theriaca ũn
patefaciã qui nobile illud antidotũ:quod theriaca vocatur non.apo.thõ.
therion. idest feris ptra quoꝝ venena exhibet aut q̃ in eiusdẽ ppositione
misceñt:nõ sunt ãt alie q̃ vipere:sed a quodã serpẽte q propo noie tirus
nuncupet:queq₃ oio huic antidoto addere oporteat nomẽ traxisse opinã/
tur.eundẽ ãt serpentẽ ex egypto vsq₃ petunt ꝛ qui fidẽ facere volũt se oia
diligentissime pquisiuisse q̃ ad theriaces cõpositionez sint necessaria vna
cũ aliis:que eidẽ misture adiungunt publice visendũ exponũt: sed neq₃
serpentẽ illũ norũt.quẽ hui⁹ antidoti inuẽtores theriace addi iusserũt:ne
q₃ pleraq₃ alia:que in eadẽ ppositione iungunt:Neq₃.n.tiri nomẽ i libris tyrus
arabũ aliud significat q̃ eã serpentis spẽm quã greci echidnã:nos vipe/ Echydna
rã appellamus videñt siquidẽ arabes qd nomẽ est generis apud grecos
tribuisse speciei:nã vipera. Theriu.i.fere spẽs est. Arabes aũt viperã pro vipa
Therio thiron corrupto vocabulo noiant ꝛ q a Galeno ꝛ paulo trocisci si
ue pastilli theriaci nuncupanṫ qm̃ in ipsis theria.i. vipere que e genere

ferarum sunt cõmiscent ab auicena in descriptiõe theriaces andromachi trocisci tiri appellantur. Nihil vero aliud in libris arabũ significare tirõ q̃ viperã vel eo potissimũ argumẽto.p' q quecunq3 serapio de tiri carne cõscripsit ꝛ quonã mõ pro usu medicine paret ꝛ quosnam prestet effect' Hec oĩa a dioscoride Galeno ac paulo de vipera serpente scribunt: quoꝝ etiam auctoꝝ dioscoridis p̃sertim atq3 galeni ide3 serapio in huius serpẽtis vsu affert testimonia. atqui neq3 tirus neq3 aliud ꝓ tiro serpentis nomen p̃ter echidnã.i. vipam usq̃ in Galeno aut dioscoride legit. Constãtinus aũt q medicinã in arabũ libris edidicit signa morsus tiri atque ad eundem remedia nõ alia q̃ dioscorides in echidna.i. vipera retulit. Scribit plinius libro nono. pilo carentiũ duo tantũ animal generare Delphinum ꝛ vipam hoc idem de Tiro legitur in libris aristotelis de aĩalibus ex arabica in linguam latinã translatis. Pudet me opinionem tã vana3 que se ipsam refellit pluribus argumẽtis iprobare. neq3 satis mirari possũ multos etate nostra medicos celeberrimos hec varia in diuersis liguis interpretamẽta paꝝ diligenter intuentes quõ aliquãdo tiꝝ aliquãdo vipe ram in medicoꝝ libris lectitarent nõ nõium tantũ. sed aĩalium quoq3 diuersitatem ẽe existimantes alios credidisse trociscos e vipera. alios e tiro tirumq3 esse pegrinũ serpentẽ quem ad theriaces compositionẽ ex syria vsq3 querere oporteret. Utinam tiri.i.vipe que vulgo a quibusdam marassi.a quibusdã scorzones appellant in italia nõ nascerentur. neq3 .n. dolendum esset nos eo carere serpente: quo ꝛsi aliquãdo ad hominum salutem vti possimus: sepius tamẽ est suo veneno noxius q̃ remedio salutaris. Huius tamẽ erroris precipuus vt mihi videt auctor fuit auicẽa qui cum varias theriaces cõpositiões scribat eosdem trociscos qui in eadem theriaca miscent aliquando trociscos e viperis aliquãdo trociscos tiri noiat. atqui hidem trocisci in quib' vipere ponunt nõ alia rõne trocisci theriaci a grecis appellant. nisi qm̃ theria.i. vipere que ex ferorum aĩalium genere sunt eisdem trociscis adiungunt. durat tamẽ hec ut diximus psuasio apud nostros tiꝝ serpentẽ alium esse a viperis qui quonia3 apud egyptios tm̃mõ reperiat nõ aliunde q̃ ex mẽphi optimam ad nos theriacã apportari arbitrãt. Gentilis ẽt maxie euo nr̃o auctoritatis medicus i expositõib' suis in qntũ Auicene librũ viperas ex quib' docet Aui. fieri trociscos existimat nõ eẽ id serpentis gen' de quo Nicãder vt Gale. etiã testat elegãtissimo carmine greco in hanc sñiam scribit: quam nos vt potuimus in latinam vertimus linguam.

Marassi
Scorzone

Vipera sceua caput letali dente mariti.
Mordicus abscindit: sed nata e semine proles.
Viscera dilaniat matris. lucem requirit.
Sic patris interitum sub primo vlciscitur ortu.
Hec aut sunt gentilis loco quẽ diximꝰ verba. Vt apparet. Vipera sumit pro cõibus serpẽtibus: nõ pro illis que caput masculi in spe sua: pscindũt qñ coit cũ ea: vñ filij facientes mr̃is vindictã eas scindũt. Sed q hoc ipm serpẽtis genꝰ de quo scribit Nicãder: ac nõ cões serpẽtes vt opinat Gentilis in theriaca miscere oporteat docet Gal. in suo de theriaca ad Pisonẽ lib. in quo de vipa: q ponit in theriaca ita ex nicãdri snia refert. Hoc autẽ aial: qd vipera dr̃ hz pre oibus alijs caput ad perniciẽ idoneũ. ferũt. n. ipsã ore apto semẽ maris excipere: quo deide suscepto eiusdẽ caput abscindit talis est Viperaꝝ exicialis cõplexus. demũ ex semine geniti catuli quodã nature instinctu vteꝝ mr̃is abrodũt atq erũpunt in lucẽ mortẽ pr̃is vindicãtes. Hec vo et si nõ scribant ab Auicena de vipis: multa tñ alia de eisdem exponit: que et Galenus in eo quẽ diximꝰ de theriaca ad pisonẽ lib. de echidnis. i. viperis refert. nã ea quã notat Auic. inter marẽ ac feminaz ex nũero dentiũ. differẽtia in eodẽ lib. scribit a Gal. inter echin et echidnã idest inter viperã marẽ ac feminaz adeo vt nulla dubitatio relinquatur. Auic. nõ cões quosdã: sed pprij generis serpẽtes queadmoz et gal enũ in ppositiõe theriaces misceri voluisse: lz eosdẽ serpentes aliqñ Tiros aliqñ vipas noians plimis errãdi dederit occasionẽ sed et alij nõ pauci pter hũc de tiro et vipera in Auic. atq eiꝰ expositore gentile legũtur errores i eiusdẽ theriaces descriptiõe. nã cũ idẽ Auic. primã andromachi cõpositionez maxie pbet adeo vt nihil ei aut addendũ aut subtrahendũ aut oino imutandũ existimet candẽ tñ in multis a vera andromachi descriptione differentem quinto sui volumis lib. notauit bis. n. in eadem Centaureaz repetit et pentaphilon pretermittit quod tñ ab andromacho inseritur. Cẽtauream vero pro pentaphillo esse ab Auicena scriptaz facile est animaduertere. Paulus enim quem maxime secutus fuisse videtur Auicena quum andromachi compositionẽ recitat in quadam eiusdem particula ita scribit Smyrnes croci Zinziberis. Rupõtici. pentaphilli. Calamẽti. Prasij. Petroselini. Stichados et reliqua. eundẽ ordinem imitans Auicena ita notauit Myrrhe croci Zinziberis Reubarbari Centauree. Calamenti montani prasij petroselini Stichados. Qui lucidius possit ostendi Centaureã pro pentaphillo positam: cum presertim candẽ centaureã i eadez

errõ aui: mth
eriaca andro:

theriaces descriptione ponat Auicena. atq; in hac totius ꝯpositõis ptīcu
la oĩa quadrēt in paulo: ⁊ Auicena pter centaureā ꝑ qua pētaphillon in
paulo atq; Andromacho legit. Quod ēt aīaduertit Gentilis q cū viderꝫ
centaureā bis in Auicēne descriptõe positā ⁊ pretermissum pentaphillō
nō temere centaureā pro pētaphillo scriptā iudicauit. Qd vero ꝑ Rupō
tico Auicena reubarbaꝝ scribit eadē: qua Andromac⁹ paulusq; mensura
nō est admodū admiratione dignū. Quā.n. radicē greci Rupontícū vo/
cant: eandē arabes reubarbaruꝫ. Est vo longe diuersa ab ea quā nos vul
go reuponticū appellam⁹ que nō vt prior in his: que supra pontū regioni
bus nascit. vnde ēt nomē sortita videt: sed ⁊ ī Italia ⁊ in plib⁹ aliis ꝓueīt
locis: hāc tñ nr̄i tpis medici ꝑ reubarbaro. i. ea radice que a grecis rupō/
ticū appellat geminato pondore ad eosdē adhibēt vsus. Qd si interrogē
tur vbi apud Dioscoridē aut galenū aut ēt Serapionē atq; Auicenaꝫ de
hac eadē radice que est tm̄ colore reubarbaro: silis figura vero atq; natu
ra ac solo in quo nascit plurimū differēs aliqd legerint: tā rn̄dere qd sci/
uerint q̄ꝫ de re ab oībus pene etate nostra ignorata. quaꝫ tñ nos aliqñ su
mus indicaturi. hic.n. nō oīa docere sed plēs tm̄mō errores aperire: atq;
hoīes admonere statuim⁹ ne tam temere atq; inconsulte eis medicamini/
bus vtant: quoꝝ quū nullā ex ꝓbatissimis auctorib⁹ hēant sciāꝫ neq; verā
etiā atq; securā tenere possint experiētiā. Miroꝛ tñ Gentilē nihil de hac
varietate noiuꝫ in Andromacho atq; Auicena dubitasse cū tñ idem Gē/
tilis in his ipsis Andromachi atq; Auicene descriptionib⁹ cōparādis tā
diligens hēri voluerit vt notandū censuerit Macedonicū ab Androma
cho in theriaces descriptione positū: ab Auicena aūt pretermissū. Uisus
est.n. existimasse Gentilis id qd plēs ne dicā oēs ēt euo nr̄o medici opinā
tur Petroselinon esse id herbe genus qd passim nascit in ortis ac vul/
go ēt petroselinō nuucupat: sic etiā macedonicū eā Apii speciē quā ali/
qui vulgo Macerones appellāt putasse idē Gentilis appet. qua in re fa/
cile oñdit vulgarē se poti⁹ quādā hūisse herbaꝝ noticiā q̄ꝫ eā quā Diosc.
atq; Galen⁹ ac reliq veteres medicine auctores suis in libris posteris re/
liquerunt. Est.n. petroselinon. vt. iii. lib. scribit Diosc. semē sile Ammi. qd
nō vbiq; ꝓuenit: sed in Macedonia in montiū gignit ꝑcipitiis. vñ ⁊ a lo
co ⁊ a pria in qua nascit petroselinō macedonicum dr̄ Galenus quoq; de
hoc eodē in suo de theriaca ad pāphilianū lib. ita scribit. Oēs igitur affir/
marunt Irim eē optimā que in illyria nascit. Petroselinō aūt macedoni
cum: Asphaltū vo iudaicū. Nihil igitur Auicena ex reb⁹ que in theriaces

Rupōticū
Reubābarū
Reupōticū

petroselino
Macedonicū
Macrones

m. l. galem de the
riaca ꝯstituta
[illegible]
scribit ad paphiliā
nō sut hec uerba

cōpositione miscentur hac qdē rōne ꝑtermisit qm̄ petroselino Macedo-
nicū nō adiecit sed pr̄iam tm̄ in qua nasceret̄ omisit. Illud vo difficilioris
est in Auicena excusationis qūo Sagapenō in sua descriptione tacuerit
qd tamē cū alijs ab andromacho. iungit̄. Atqꝫ ipse Auicena cuꝫ variari
mensuras medicaminū in diuersis descriptionibꝰ insinuat eandē varieta-
tē nō minus in Sagapeno siue vt ipse scribit serapino q̄ꝫ in castoreo acci-
disse cōfirmat. Neqꝫ dici pōt sub appellatōe Bezaard serapinū intelligi.
nā paulo inferiꝰ Auicena eo noīe galbanū significari demonstrat: qd tm̄
galbanū in secunda theriaces descriptione ꝯnumerat̄ ab eodē Auicena i
ter sex medicamina qbꝰ scđa descriptio supabūdat a ꝑma adeo oīa i Aui.
sunt dubitationibꝰ plena. Nā ⁊ in prima descriptōe Bdeliū subalbidum
ab Auicena ponit̄: de quo nulla fit neqꝫ ab Andromacho neqꝫ a Galēo
aut paulo andromachi ꝯpositionē referentibꝰ mentio. Atsi ordinē pauli:
quē Auicena imitari vr̄ diligēter attēdimus pro galbano Bdeliū subalbi
dum: pro Sagapeno Bezaard ab Aui. scriptū reperit̄. Paulꝰ siquidē in
vna eiusdē cōpositōis particula ita scribit Semis dauci galbani Saga
peni Asphalti opoponacis. Castorei centauree. Clematidis. an̄. ʒ. ij. apud
Auicenā aūt ita legit̄. Dauci bdelij subalbidi an̄. aureos. iiij. bezaard. As
phalti. Opoponacis. cētauree minoris Aristolochie rotūde oīum aureos
ij. Facile est intueri in hac theriaces portōe ꝑ galbano qd in paulo semen
Dauci statim subseqtur positū eē ab Auicena bdeliū subalbidum quod
vt diximus. Andromachus Galenus ⁊ paulus oīo pretermittunt. ꝑ sa-
gapeno autem in eodem ordine scribi ab Auicena. bezaard: ꝑ aristolo-
chia autem clematide aristolochiā rotundā. at castoreū quod ab andro-
macho in theriaces cōpositione ponitur ab auicena in eiusdem antidoti
descriptione pretermittit̄: aut si postea subiungitur: quuꝫ eiusdem pon-
dus variari in diuersis descriptionibꝰ admonet qui tueri poterimꝰ Auice
nā ne in numero medicaminū ex quibus tota theriaces mistura cōficitur
errasse videatur. Erunt enim castoreo adiecto sexaginta quinqꝫ nō autē
sexaginta quatuor quem numerum Auicena in prima descriptiōe nota-
uit. de quo ēt numero scrupulus nō latuit. Gentilem adeo vt in auicene
descriptiōe supf luere existimet. Semis siseleos quuꝫ statim antea sisele-
os scribatur. quod idem esse Gentilis arbitratur. At si pauli contextum
inspicimus quem vt supradiximus in describenda Andromaci theriaca
sequitur Auicēna ꝑ thlaspeos vocabulo videtur in auicēna scriptum esse
siseleos. nam in paulo ita ea particula legitur. Storacis seminis apii.

Sagapnu / bezaard / serapinu / galbanu / bdeliu albu / thlaspeos

Seſelcos Thlaſpeos ameos chamedreos chamepitheos hipocyſtidos:
In Auicena aũt hec eadẽ particula ita ſe hẽt ſtoracis liquide ſemis apij
Siſeleos ſeminis ſiſeleos ammeos chamedreos ſucci hipoquiſtidos. In
hac medicaminũ cõnumeratione nõ differt Auicena a paulo niſi ꝙ ꝓ no
mine thlaſpeos vt diximꝰ ſcribitur in Auicẽa ſiſeleos: hãc aũt eandẽ thla
pim Auicena in deſcriptõe antidoti qᷓ Mithridatũ appellat̃ noïat Al-
ſeis ⁊ exponit ꝙ eſt Naſturtiũ babylonicũ. Nã ſiqs eiuſdẽ antidoti in
Auicena deſcriptionẽ pauli deſcriptõi cõparet: nõ dubitabit ꝓ thlaſpi Al
ſeis ab Auicena cũ reliqs medicaminibꝰ idẽ antidotũ ꝯponẽtibꝰ ꝯnume
rari. Neqꝫ ṽo mirandũ eſt de hac Thlaſpeos in ſiſeleoſ aut Alſeis apud
Auicenã trãſuerſione ne dicã ꝑuerſione. nã ⁊ trociſci ⁊ hedichroi q in ea
dẽ theriaces cõpoſitione iungunt̃ corrupto vocabulo trociſci aldaracarõ
ab Auicena appellant̃. ab Aliabate aũt ⁊ Nicolao vt teſtatur ẽt Gẽtilis
trociſci diacorali. deprauato itidẽ hedichroi vocabulo in diacorali. Neqꝫ
ſane de verboꝝ momẽtis cura eẽt hẽnda his quibus tantaꝝ reꝝ inueſtiga
tio proponit̃: niſi ex noïum ignorãtia maximꝰ ſepe in rebus ipſis error ac
cideret. nã Nicolaus quẽ diximꝰ cui ſũma atqꝫ precipua etate nr̃a ĩ deſcri
bendis medicaminũ cõpoſitionibus fides adhibet̃ hac forſitan vocabuli
deprauatõe deceptꝰ pro Darſiſaan qᷓ in eorundẽ trociſcoꝝ deſcriptiõe le
gitur apud Arabes ac pro aſpalatho qᷓ idem eſt apud grecos quod apᷓ
arabes Darſiſaan ponit Coralos: ſed longe alia res eſt a coraliſ id quod
grece Aſpalathus arabice darſiſaan dr̃. nã vt ṗmo lib. ſcribit dioſc. aſpala
thus eſt planta: que in Syria ⁊ Rhodo naſcitur: quã vnguẽtarij ad ſpi-
ſanda vnguenta vtunt̃ vireſqꝫ hẽt ex calefaciendi ac parũper aſtringendi
probat̃ maxĩe grauis ſubrubens aut in purpurã vergẽs detracto cortice
denſa guſtu amara ⁊ reliqua. nõnulli tñ falſo putarũt Aſpalathõ eſſe ma
lũ punicũ ſilueſtre atqꝫ eius radice pro aſpalatho vtendũ cenſuerũt. cuiꝰ
ſnĩe etiã Serapio fuiſſe videtur vt titulus indicat eius ptis: in qua de dar
ſiſaan ſcribit. aliqui radicẽ ſpine inde vt Auicena refert: qui ẽt pro eodẽ
poni ſemen Aliembut. i. ſemen Xylocaracte. aliqui vt ſcribit Gentilis exi
ſtimarunt eẽ ſpinam albam. aliqui cinamomũ: tanta eſt auctorum in hac
planta diſſẽſio vt neqꝫ quid ea ſit: neqꝫ quid eius loco accipi oporteat ex
illorum ſcriptis ſatis conſtet. naꝫ ⁊ galenus ac paulus quibus in hac par
te magis ꝗ̃ Auicene crediderim ꝓ aſpalato nõ ſemen xylocaracte ſed ly-
gi. i. eius arboris quam vulgo agnum caſtum appellamus recipi ĩ ſuis an
tibalomenis aſſeruerunt in eorundem trociſcorum edicroi ſiue aldaraca-

ron descriptione pro Amaraco scribitur: in Auicena Emeruche: et ipse idem Auicena exponit quod est Alacoen alba ignotum scilicet per ignotius vt dici solet. hanc enim Alacoen albam aliqui Camomillam albam: ali qui Matricariam: aliqui Cotulam vt Gentilis testatur esse arbitrantur. Quidquid vero sit Alacoen alba certum est Amaracum. pro qua Emeruche legitur in Auicena nihil eorum significare quod de Alacoe alba a diuersis auctoribus exponitur. Est enim amarochus herba odorata: que alio nomine Sampsycus appellatur aut eidem sampsyco simillima. Nam et Dioscorides libro tertio Sampsycum a Cissiceni s: ac Siculis alio nomine Amaracum dici testatur: et idem plures alij: in quorum etiam numero est. Plinius confirmat. Apud eundem Auicenam in prima theriaces descriptione: legitur scee montane: exponitur autem a Gentile quod sit Sticados vel Absinthium sed sticados hoc in loco significare non potest: nam id sub propria appellatione ponitur supra neque etiam Absinthium quoniam de Absinthio in Andromachi theriaca a nullo fit mentio. In prima etiam quam scribit Auicena eiusdem theriaces compositione legitur Scordion in secūda autem pro eadē scordio. scribitur aliuz siluestre hinc error vulgatissim⁹ emanauit: vt qm̄ scorodon significat apud grecos alliū pro scordio alliū siluestre nō in theriaca solū sed in plībus alijs ꝯpositionibus accipiātur: sed aliud est scorodon agriō. i. alliū siluestre. aliud scordion herba que vt scribit li. iij. Diosco. folijs trisaginis cōstat estqꝫ precipui cōtra venena ac serpentū ict⁹ remedij. vñ nō ab re et theriace et plerisqꝫ alijs antidotis admiscetur. De hac eadē herba Galenus in suo de theriaca ad Pāphilianū libro in hanc scribit sniaz. Scordion optimū affertur ex creta qꝫ qꝫ neqꝫ improbandū in alijs gentibus reperitur. scriptum vo de eo a grauissimis medicine anctoribus quod cum corpora eorum: qui in prelio ceciderant diu insepulta iacere contigisset quecunqꝫ sors tulit vt supra Scordium iacerent multo minus quā reliqua sensisse putredinem: atque eas presertim ex toto corpore partes quas ipsius herbe tactus defendit. vnde creditum est eandem contra animalium venena ac pestifera medicamenta que vim habent putrefaciendi auxiliari. Hanc pariter herbam idem Galenus libro de simplicibus medicaminibus. viii. inter ceteras que putrefactionibus aduersantur precipue commēdari testatur. Quod si vt scribit Galenus in suo de theriaca ad pamphilianum: libro vnius medicaminis adulterati vitium potest totam theriaces compositionē corrumpe. qui nos sperare possimus eādem mixturā optime confici vbi ma

rima pars simpliciũ medicaminũ que in ipsa iungunt ignoret. nisi for-
te arbitramur arabes aut egyptios nunc esse ꝙ unquam fuerit auicenna
doctiores. apud quos cõstat omne philosophie ac medicine studium iaʒ
pridem sui. vt fertur Machometi precepto obsoleuisse. Illud potius
minus mirari oportet quũ neqʒ apud nos nʒ apud illos huius antideti
certa habeat scia theriacã nostris temporibus nõ eos prestare effectus
quos de eadem veteres medici pollicent. Sed ne scribendi plixitas tedi
um legentib⁹ pariat ad id vnde digressi sumus: hoc est ad piniuʒ ipsum
reuertamur. Centunculũ scribit plinius libro.xxiiii. vocari ab italis her
bã rostratis foliis ad similitudinẽ capitis penulaꝝ iacentẽ ĩ aruis. eãdẽ
autem a grecis clematidẽ appellari. eius preterea egregiũ effectuʒ ad si
stendã aluũ in vino austero testatur. At dioscorides libro.iii.non clemati
dem a grecis nuncupatã sed gnaphalium potius scribit: a romanis cen-
tunculũ dici. atque eundem fere in gnaphalio refert effectum quẽ in cen
tunculo plinius. nam eius folia in vino austero pota dysentericis pdesse
cõfirmat. quod idem plinius libro .xxvii. de gnaphalio scribens pariter
asserit. Dioscorides preterea qui oẽs clematidis spẽs diligenter atʒ ac-
curate cõscripsit nullam tamen hoc noĩe a grecis insinuat vocitari qualẽ
designat plinius rostratis foliis ad similitudinẽ capitis penulaꝝ in aruis
iacentem. Idem plinius eodem libro.xxiiii. atqʒ eodem in loco vbi cen-
tunculum nominat laginem quoqʒ inter clematidas cõnumerat quam
libro.xxii.lasinẽ nominauit. De lasine siquidem li.xxij.ita scribit. Saluta
ris est phtisim patientibus. at libro .xxiiii.de lagine ita phtisicos iuuat cũ
melle. Item de lasine mulieribus lactis vbertatem facit. de lagine simili
ter lactis vbertatem facit. De lasine quoqʒ infantium capiti illita nutrit
capilluʒ tenacioremqʒ eius cutem facit. De lagine pariter ꝛ infantibus
illita capillũ alit. Utrãqʒ vero ꝛ lasinẽ ꝛ lagineʒ in cibis placere ꝛ vene
rem stimulare testatur. Quoꝝ vicinitas nõium ꝛ pares prope mõʒ effec
tus argumento esse possint vel lasinen vel lagineʒ in vtroqʒ libro ẽe legẽ
dum atqʒ eandem plantã pro diuersis bis frustra a Plinio repetitam.
Eãdem preterea laginẽ scribit plinius ab aliquibus echiten vocari ꝛ te-
nue scamionium quod dictum in me suspicari facit ne laginẽ. ꝛ echiten.
pro elxine ꝛ eusine codicis forsitan errore scribatur. Neqʒ enim agno-
scitur planta que verius tenue scamonium dici possit ꝙ ea quam greci
aliis vocabulis. ꝛ elxinẽ ꝛ eusinẽ ꝛ cissampelon etiam appellãt. habet
enim hec omnes scamonii notas libro siquidem quarto scribit Dioscor.

Elxinen habere folia hedere similia. At eiusdem hedere foliis ⁊ elxines
pariter scamoniū libro eodem ab eodem dioscoride scribit. elxine quoqz
florem fert candidū calathi figura ⁊ plurimo lacte manat ⁊ aluū ciet sicu
ti scamoniū. Hanc eandē elxinē Pli. nisi fallor libro. xxi. conuoluolum
appellat ob id ꝙ ut ēt de elxine scribit dioscorides oībus in quas incide
rit plantis circunuoluit. Eiusdem florem scribit plinius esse rudimentū
nature lilia facere cōdiscentis in quo flore plurimi decipiunt litteratores
qui simonis genuensis auctoritate freti existimāt eūdem florem esse ligu
strum de quo Virgilius. Alba ligustra cadunt. quū tamen ligustrū sit ar
buscula que quidem flores albos ꝓfert. sed plurimū a cōuoluoli flore dif
ferentes. Eadē arbuscula hodie quoqz in aliquib⁹ italie locis ab incolis
lagustꝝ ꝑ ligustro corrupto nōie dicitur. Audio ēt a plerisqz caprifoliuz
appellari: qm̄ eius folio capre ꝑcipue vescant nō lōge huic dissimilis i asia
nascit que a grecis cypros. ab arabibus alcana vocat. Minus vero mi
randum sit Pliniū hoiem quantū negociis ciuilib⁹ deditum tm̄ ab omni
medicine exercitatiōe remotū in hac herbaꝝ ac fructicum cōtemplatione
aliquādo cespitasse qn̄ ⁊ auicena ipse quez si vere eum quē illi oium fere
etatis nostre medicoꝝ tribuit cōsensus in medicina principatū mereatur.
nō solum scriptis sed reꝝ quoqz expimentis atqz operib⁹ vere medicum
fuisse oportuerit tā in eisdem reb⁹ ad vsum medicine necessariis videtur
fuisse iplicitus atqz pplexus ut hanc ipsam elxinē siue cissampelon que la
tine conuoluolū dici pōt ⁊ alsinē quā scribit dioscorides. auriculam mu
ris a romanis nūcupari ⁊ aliā quā greci ꝓprius. myosotida. i. auriculaz
muris appellant ⁊ anagaliden quatuor. s. herbas ⁊ natura ⁊ figura plu
rimū differentes sub vnius auricule muris appellatiōe cōfunderet. Qd si
quis ꝑ auicena obiiciat potuisse eum ⁊ alsinē ⁊ eam que ꝓprie auricula
muris dicit ⁊ anagalidē has tris omnes herbas auricule muris nomine
nuncupare qm̄ eque oēs foliis musculoꝝ aurib⁹ sīlibus cōstant. hoc tn̄ de
conuoluolo cui⁹ folia sunt hedere foliis sīlia nequaquā dici potuerit. Cur
ēt postmōz Aui. seorsum de anagalide sub ꝓprio noīe tractauit: cuius an
tea ꝓprietates in auricula muris assignauerat. Cur ēt eiusdē ꝓprietatib⁹
alias cōmiscendas duxit que sunt eius herbe que proprie muris auricula
vocat nō aūt anagalidis peculiares. Sed ne videamur auicenā per calū
niā falso reprehēdere eiusdē Auicene verba ex scdo ipsi⁹ de simplicib⁹ me
dicamib⁹ lib. in mediū afferem⁹. auricula muris ingt est herba cui⁹ virtus
sm̄ Gal. est propinqua virtuti herbe qua vitruz abstergit. Hic Auicena

Alsinem sine dubio inuit quã Dioscorides atq3 galenus testãtur habere similes vires Elexine.i.parietarie siue herbe qua vasa vitrea abstergunt Deinde subiũgit Auicena ⁊ hoc nomẽ absolutũ est duabus herbis:quarum vna est quã noîat Galenus ⁊ odoratur ex ea odor malbe ⁊ nõ habet duriciẽ.Hec quidẽ Auicene dicta vera sunt de eadem Alsine cuius mentionem facit Galenus libro.vj.q̃q̃ nihil de tali odore retulerit.Quod vo demum addit Auicena ꝙ altera quaz nominauit Dioscorides sit similis volubili nisi quia minora habet folia oîno falsum est. hoc enim Dioscorides scribit de Elxine que ⁊ Cissampelos dicitur ꝙ habeat folia hedere similia minora tamen. Auicena siquidem ab effectu hederam volubilẽ nõ nunquam appellat sicuti eadez ratione hec ipsa planta que apud grecos Elxine ⁊ Cissampelos dicitur.latine conuoluolum appellatur. Sed quenam cõuoluolo cum alsine siue auricula muris in folijs aut flore potestatibusue societas q̃uis tenuis quedam in nomine tantum apud grecos similitudo reperiatur.Nã auricula muris alsine. Conuoluolũ aũt ab eisdẽ grecis elxine vocatur.que sane vicinitas nominis decepit Auicenam.qui postmodum serpentes auibus ⁊ tigribus Ursos geminare videtur hoc ẽ res oîo differentes in vna designare quũ cõuoluoli effigiẽ atq3 Anagalidis pariter pingit.ita.n.post verba paulo ante scripta subiungit.Et ẽ herba expãsa sup supficiẽ terre paruos hñs stipites domestica bona sine odore ⁊ nõ h3 saporẽ fortẽ azulinos hñs flores cuius semẽ semini coriãdri assimilatur.Hec oîa auicene verba indicãt alterꝫ genus anagalidis qḋ florẽ pfert ceruleũ ⁊ fẽina dr̃ sicuti ẽt effect⁹ anagalidis ꝓprij ab Auic.subiũcti manifestissîe oñdunt quos vt antea scripsim⁹ cũ seorsum de vtroq3 anagalidis genere sub ꝓprio noîe tractat ipse Auic.subscribit:addit tñ ⁊ aliam q̃ nõ est anagalidis ex snĩa cuiusdã Musaich facultatẽ.s.ꝙ iuuamẽtuz ei⁹ est iuuamentũ absinthij:hoc aũt nõ de Anagalide sed ea herba q̃ proprie Myosotis.i.Auricula muris a grecis appellat̃ differtq3 ab alsine ⁊ vtraq3 specie anagalidis legit̃ apud paulũ:qui eã ad occidendos adhibet vermes.Ex quib⁹ oîbus colligitur verꝫ id ẽe quod dixim⁹ Auicenã maiori errore q̃ Pliniũ q res easdẽ tãq̃ diuersas exposuit herbaꝝ natura ac figura differentiũ ꝓprietates ac vires in vno vt dr̃ cap.miscuisse: sed nõ ẽ nũc nobis cũ Auic.sed cũ Plinio negociũ.quare ad ipsum reuertamur.Hic lib.xxv.de arctio q̃uis echion errore codicis vt arbitror legatur ita scribit Arctiũ quidã personatiã vocant cuius folio nullũ est latius grandes lapas ferentẽ.huius radicẽ decoctã ex aceto dant potui. de eadem persona

artiu
echio
psonatia

15

tia non multos infra versus. Plinius ita scribit Personatia quaz nemo ignorat. licet autem ꝛ hic pro per'sonatia persolata vitiose scribatur tamen quod sequitur probat personatiam eē legendum ita enim subiungit. Greci vero Arctiū vocant folia habet maiora ēt cucurbitis ꝛ hirsutiora nigrioraqꝫ ꝛ crassiora: radicē albā ꝛ grandē. hec ex vino bibit denarioꝝ duorum pondere. Videtur ꝑfecto Pli. duo arctij genera putauisse quoꝝ vtrunqꝫ personatia diceretur alterūqꝫ biberetur ꝯtra serpentes ex aceto: alterū ex vino. Attñ ꝛ Dioscorides ꝛ Gal. ac pau. de vno tm̄mō arctio prosopite. i. ꝑsonatia scripserunt. Esse vero idē arction siue eadē Personatiā quam primo ꝛ secundo loco describit Pli. eiusdez plinij verba apertissime ostendunt. nam de prima ita scribit. Quidā arction personatiam vocant: cuius folio nullū est latius grādes lapas ferentē. Hic aūt ꝑculdubio Pli. inuit illā que a nostris tū Bardana tū lapa maior appellatur: quam ideo veteres personatiam dixerunt quoniam hac propter amplitudinem folioꝝ ad persanatos faciendos vtebantur. hanc vero candē eadem rōne Dioscorides galenus ac paulus prosopiten. i. personatiā nuncuparunt ac folijs cucurbite nigriorib⁹ tū atqꝫ hirsutioribus constare tradiderūt. Plinius lib. xv. Chamedaphnem ita describit. Est ꝛ chamedaphne siluestris frutex ꝛ alexandrina quā aliqui ideā aliqui Hypogloton alij Daphnē alij Carpophylon alij Hypelaten vocant: ramos spargit a radice dodrātales topiarij ac coronarij operis folio acutiore quā Myrti molliore ac candidiore maiore semine inter folia rubro plurima in Ida ꝛ circa Heracleam ponti hec nisi in montosis. Eandem Chamedaphnem postmodum Plinius libro. xxiiij. ita describit. Chamedaphne vnico ramulo est Cubitali fere. folio teuui lauri similitudine ꝛ reliqua. Quis nō videat plinium eidem plāte differētes descriptiones afferre. Est enim prior descriptio in Daphne alexandrina non autem in Chamedaphne libro. iiij. a Dioscoride tradita esse vero chamedaphnem a Daphne alexandrina differentem nō soluz Dioscorides sed Galenus pariter ꝛ paulus in suis de simplicibus medicaminibus libris ostendunt. Idem Plinius cum Myrtum satiuam libro. xxiij. descripsisset eiusqꝫ vires ac facultates assignasset postmodū subiungit Myrti etiam siluestris: que a grecis oxymirsine dicitur proprietates. adeo vt putasse videat oxymirsinē que ꝛ Myrtus agrestis dicitur a Myrto satiua sicuti pleraque alia herbarum fructicum atque arbuscularum genera siluestris tm̄modo atqꝫ satiue discrimine differre. Iccirco de rusco qui oxymirsine ꝛ Myrtus agrestis a grecis nūcupat tanq̄ de

re ab oxymirsine diuersa sepatis in locis sepe cōmeminit q̄q̄ nō alias in
Rusco q̄z i oxymirsine vires subscribat. Eodē tñ lib. xxiij. Plinius addu
bruscus
cit castorē qui id q̄d verū erat existimauit eandē.s.eē oxymirsinē apud gre
cos que latine rusc⁹.vulgo aūt ēt a medicis brusc⁹ appellaṫ ex quo plinij
tpib⁹ sicut hodie quoq̧ fiebāt ruri scope sz preter Castorē Diosc.ēt li.iiij.
testaṫ Oxymirsine siuē Myrtū agrestē a romanis Ruscū nūcupari. mi
nori tñ vt verum fatear errore dubitauit Pli.nūquid Oxymirsine eēt ru
taxatio ser apiorum capesiu
scus an alia arbuscula tanq̄ siluestris a Myrto satiua differēs q̄z Sera/
pio arabs affirmauerit oxymirsinē esse arborem ferentē fructum qui apd
arabes Cubebe vocatur. friuole satis rōni subnixus q̄ neq̧ galen⁹ de oxy
mirsine siue myrto agresti neq̧ Diosc. de carpesio.i.cubebis.ita n.arabes
Carpesion interpretanṫ q̄cq̄ in suis de simplicibus medicaminib⁹ libris
tradidissent.Sed lōge alia res est Carpesiū ab oxymirsine ꝛ qui vtrunq̧
nouit fructū cubebas.s.ꝛ baccas rubētes quas oxymirsine vel ruscus ꝓ/
fert cerasijs siles quantū deceptus fuerit sua cōiectura Serapio facile iu/
dicabit. Neq̧ eo tm̄ fallitur Serapio q̄ oxymirsines fructū de qua scrip/
sit Diosc.putet eē cubebas sed ob id ēt q̄ Carpesiū de quo galen⁹ nō āt
Diosc.facit mentionē cubebas eē opinaṫ.nā neq̧ idē est Carpesium atq̧
oxymirsine ꝛ lz arabes in quorum numero etiā est Aui. ꝓ carpesio Cu/
bebas accipiāt aliud tñ significare carpesium apud grecos q̄z grana illa
minuta que arabes cubebas vocāt idicat Gal.in lib.suo de theriacha ad
phu valeriana
Pisonem qui scribit carpesium eē festucas quasdā tenues aromaticas si
miles in gustu phu.i.radici odorate cuiusdā herbe quā nōnulli illam esse
opinantur q̄ vulgo valeriana dr̄.licet nō oīa que de phu scribit Dioscor.
Valeriane ꝯueniāt. In Auic.aūt qui oīa fere refert de Cubebis que de
carpesio Gal.alter ē ēt error.nā cum scribat Galenus vt diximus Carpesi
um similes vires hēre phu. magis tñ subtili partiū ꝯstare substantia hoc
nō de phu sed de rubea in auic. legitur. Hec eniz sunt eiusdē auicene ver
ba pro carpesio cubebas indicātis. Cucube quid est ei⁹ virtus est similis
Era Lolliu
Rubee: verūtñ est subtilior. Eram a grecis dici granuz illud quod a no
stris loliū appellatur scribit Diosc.lib.ij.ac preterea hi qui ab aristotele in
lib.de somno ꝛ vigilia atq̧ a Plinio lib.xviij.de eadē Era scribunṫ effect⁹
q̄.s.capitis grauedinē ꝛ vertigenes faciat manifestissime probant.Pli.tñ
eodē lib.atq̧ eodē capite.Erā describit ꝛ loliū quoq̧ tāq̄ ab era differat
separatim noīat.nam si idē putauit ꝛ loliū ꝛ Eram mirū q̄ sicuti in alijs
plerisq̧ frugibus atq̧ earum vitijs in quibus noīa latina nō deerant sicu

ti in frumento ordeo ⁊ auena grecis vtendum nō cenſuit nō idem quoqꝫ in Lolio ſtatuerit tam preſertim apud oēs vſitato vocabulo ꝗ̄ꝗ̄ ſimilis quoqꝫ de Auena error in eodē libro ⁊ capite legitur. Nam cū ī principio vitia frugum exponit ſcribit ordeum in auenā degenerare: paululū vero ī fra refert idem Plinius ordeū necari a feſtuca que noīatur Egilopſ:atſi Dioſcoridi credimꝰ que a grecis egilops dicitur.a latiniſ auena nuncupa tur.Gal.quoqꝫ in primo ſui de alimentis voluminis lib.cū in tritico atqꝫ ordeo generatio minus proſpere ceſſerit alterū in Erā alterꝝ in Egilopen frequētius conuerti teſtatur:qꝺ etiā maximū eſt argumentū Eram idem eē quod lolium:⁊ egilopen idem qꝺ Auena. Quā Pli.gallicā nardū ap pellat Dioſco.celticā vocat queādmodum illa apertiſſime indicāt que de nardo Celtica ⁊ gallica ab vtroqꝫ auctore referunt hanc eandē Nardu3 celtica3 ſcribit Dioſco.li.ꝓmo in alpibꝰ Lygurie naſci atqꝫ ab incolis ſa liuncam appellari. Plinius tamē de nardo gallica ⁊ ſaliūca locis ſepatis tanꝗ̄ rebus differētibuſ tractat Saliuncā nihilominꝰ lib.xxi.herbam odo rata3 eſſe fatetur que ſi veſtibus interponatur gratiſſima ſit eandē quoqꝫ teſtatur in alpibꝰ naſci atqꝫ eius in medicina vſum tradit nō multū a nar do Celtica differentē. Idem Pli.lib.xxii.ſcribit ſion folijs apij ſed latiori bus ī aqua naſci aliaſqꝫ eidem ꝓprietates vireſqꝫ ſubſcribit quas ēt Dio ſcorides lib.ii.refert de eodem poſtmodū Pli.lib.xxvjij.de Silao fere ea dē3.Silaus naſcitur glareoſis ⁊ pēnibus riuis cubitalis apij ſimilitudīe coquitur vt olus magna vtilitate veſice.vtraqꝫ deſcriptio ſine dubio ei her be conuenit Apio ſimili in aquis naſcēti quam quidam falſo ſenectionē appellāt:aliqui vulgo criſſones vocant. Videtur tn̄ Pli.aliud ſion aliud ſilai nomine indicare voluiſſe aut ſi pro ſilao ſion legendum ſit fruſtra eā dem herbam duobus in locis deſcripſiſſe. Quid ꝙ Pli.aliqn̄ videtur vul gare3 ſequi opinionē cum lib.xxxiij.ſcribat Cynabari cuius color in pictu ris proprie ſanguine3 reddit eē ſanguinē draconis eliſi elephantoꝝ moriē tium pondere permixto vtriuſqꝫ aīalis ſanguine quam quidem Cynaba ri vtilem antidotis medicamentiſqꝫ eſſe confirmat. Medicos vero ſui tē poris qui pro hac Cynabari vtebant Minio qm̄ ⁊ ipſum Cynabaris vo caretur iure reprehendit.nā hec cynabaris que etiā Miniū dicit venenū eſt cum ex ea fiat argentū viuū queādmō3 viciſſim ex argento viuo fit cy nabaris factitia quam nos vulgo Cenabriū vocamus. Neqꝫ ego ſum ne ſcius pleroſqꝫ etiā medicos etate noſtra in eundē labi errorē cum cynaba rim in receptis:ſic enim ſuas cōpoſitiones appellant: ſcriptū inueniunt

ac pro ea nois similitudinē deceptis cenabrio vtunť:quod venenum eē ꝓ
batur. Queādmōz igitur consulo hanc cynabarim in vsu medicine fugiē
dā ita nō suadeo draconū atq₃ elephantoꝝ saniē ex india petendā: Nam
vt fabulosū eē putē cynabariz illā que ad vsum picture ꝛ medicine adhi
betur ex vtriusq₃ aialis sanguie ꝑmixto cōcinari grauissimi testis dioscori
dis me facile mouet auctoritas. qui quinto sui volumis lib. in quo de me
tallicis tractat falso quosdā asserit existimasse coloris silitudine deceptos
Cynabarim sanguinē eē draconis. Durat ṽo adhuc antiquoꝝ in eodē no
mine persuasio. nā hodie quoq₃ metallicū illud qđ Dios. atq₃ Gal. cyna
bari noiant vulgo sanguis draconis appellať ꝙ₃ fere oēs nr̄a etate medi
ci Serapionis atq₃ Auic. errorē sequētes id genus sanguis draconis qđ
in vsu est succū herbe cuiusdā arbitranť que a grecis Sideritis vocatur:
sed de sideritide quidē herba oibusq₃ eiꝰ generibꝰ plenissime scripsit dios.
ex nulla tñ eiusdē specie talē exprimi succum edocuit quo medeci ꝑiter at
q₃ pictores ad suū vtriq₃ opus vterenť. Hūc tñ duplicē ꝛ in pictura ꝛ me
dicina vsum cōpertū hēmus in eo qđ purū sanguinē dracōis appellāt et
đ cynabari eūdē Dios. Pli. q₃ testāť qđ me maxie mouit vt existimarē idē
esse cynabarim de qua Pli. ac veteres auctores greci scripserunt ꝛ id qđ
nos vulgo sanguinē draconis vocamꝰ. nā hic quoq₃ sanguini colorē ꝙ₃ si
millimū reddit ꝛ est rarus inuētu atq₃ difficilis nec minus carusq₃ legitur
fuisse apud antiquos qñ sincerus atq₃ incorruptꝰ venundať. nā qui passiz
in medicamētarioꝝ officinis venalis exponiť adulterinꝰ est l₃ eū pro vero
in medicine vsu recipiamꝰ queādmōz vilē quandā terrā atq₃ vulgarē pro
lemnia terra quā vt supradiximꝰ veteres medici lēniuz sigillū appelabāt
Sed in hac oiuz rerum ēt ad vitā pertinentiū in curia sit sane venie locus
si alteꝝ pro altero negligēter accipiť mō in venenū ꝑceps nō feratur igno
rantia vt in cynabari diximꝰ pro qua sepe minium factitiū recipitur quod
venenum esse docuimus. liceat pro terra lemnia terrā nostratem gypseo
colore recipe que l₃ nihil hēat cū illa cōe preter quēdaz ficti tñ sigilli cha
racterē nō tñ est hic error cū vite pernitie. Pro argemonio herba q̄ vt scri
bit li. ij. Dios. habet foliū silē papaueri agresti florē pariter rufum: radicē
rotundā. plurimo succo croceo manantē. vtanť altero fructice qui ꝛsi plu
rimū a vero Argemonio ꝛ effigie ꝛ viribus distet in multis tñ morbis vti
lis esse probať. pro Eupatorio eupatoris regis inuēto sumatur herba vul
garis passim in foueis nascēs quā l₃ quid sit a plibus ignoretur cōstat tñ
nō esse venenum. Pro spina alba quā arabes vocāt Bedaguard qm̄ et
hec a medicis ignoratur vtanť spōgiola rose siluestris que i spinis nasciť

Sanguis dra conis
syderites
argmomū
Eupatoriū
spina alba bedeguād

naꝫ ⁊ si hec plimū in medicine vsu differat a spina alba nō tn̄ est hec pmu
tatio exitial'. Hosce atqꝫ alos q̄ꝫq̄ꝫ ⁊ ipsos rephensiōe dignos errores qn̄
qdē interitū mãifestū nō afferūt cōdonetaꝰ illis quoꝝ itererat hec potius
tā ad vsuꝫ medicie necessaria q̄ꝫ pleraqꝫ alia nullius ad vitā momēti dili
gēter atꝫ subtil'r pscrutari mō ꝑ semie rute siluestris semē cicute quā nēo
ignorat eē venenum non admittant. Non sit tanti vnus accentus vt quo
cum Armel scribitur apud arabes cū aspiratione significat cicutam cum
sine aspiratione rutam siluestrem aliquando ex tantilla : nota hominum
vita pclitet. Ego qdē sepiꝰ artifices q pillulas ex hermodactil' ac fetidas
ꝯficiūt hꝰ erroris admonui nec cesso quottidie admonere q̄ꝫuis maior in
ueterate ꝯsuetudi q̄ꝫ mihi fides adhibeat. qd̄ si me audiāt neqꝫ pillulis e
lapide lazuli eū lapidē adiūgant quo passim pictores vtunt. Mōtagna
na qd̄ medicꝰ sua etate celeberrimꝰ hꝰ lapidis vsuꝫ piculosuꝫ existiat qn̄
sepiꝰ nō natiuꝰ sed arte quā Alchimicā vocāt fictꝰ venūdat. ego vō tā nā
lē q̄ꝫ ficticiū cauen̄. cēseo: qm̄ nō minꝰ est venenū q̄ꝫ miniū qd̄ vulgo cena
briū vocari idicauimꝰ. atꝫ iō nihil de hec lapide apd̄ grecos auctores legi
q ad purgandā atrā bilē sit efficax aut q alios quos de eo scri. Mesue p
stet effectꝰ quos ego veriꝰ de lapide armeno affirmari posse existimauerīꝫ
nā ⁊ mesue ipse lꝫ lapidē lazuli a lapide armeno distinguat nō tn̄ vires ac
ꝓprietates admōꝫ differētes in vtroqꝫ ꝯscripsit. Sera. vō cū lapidē lazuli
notificat eiusqꝫ ptātes exponit nō alia refertꝰ q̄ꝫ q̄ de lapide armeno a gre
cis tradūtur. neqꝫ postea qcq̄ꝫ lapidis armeni alio i loco cōmeminit. qd̄ sa
ne nō tenue est argumētuꝫ. Serapionē eundē putasse lapidē ⁊ q armenꝰ
a solo in quo gignit ⁊ lazuli a colore ceruleo quē arabes lazul appellant
vocaret. Auic. vero ⁊ si seorsum de azul. i. lapide lazuli ⁊ de lapide armēo
inter alios lapides scribat quecunqꝫ tn̄ de lapide lazuli refert eadē oia fe
re a grecis auctoribꝰ Dioscoride presertim atqꝫ galeno de lapide armeno
scribunt. hec. n. sunt Auice. de lapide lazuli verba. Uirtus eius est sicut
virtus eius quo adheret aurū Diosc. de lapide armeno lib. v. ita. Eadem
facit que Chrysocola. Auicena de azul siue lapide lazuli sic. Inest ei vir
tus eradicatiua putrefactiua : ⁊ abstersio eius cum acuitate ⁊ stipticitate
pauca. Galenus ⁊ Paulus de Armeno lapide eadem fere. Habet vires
abstergentes cum acredine ⁊ pauca quadam astringendi facultate. Aui
cena de lapide Lazuli pariter. Bonos efficit pillos palpebrarum ⁊ est vl
timum sicut dicitur propter proprietatem que est in ipso ⁊ dicitur q prop
terea quia ipsum euacuat humores malos prohibentes oriri pillos bene.
In eandem quoqꝫ fere sniam. Galenus de lapide Armeno ita scribit.

nia
harmel
armel
hac differentia qui
suplisse apud ea
Motagnana
Lapis lazuli
Lapis armen
lazul

Quũ igitur tali natura preditus sit miscetur medicamibus oculoꝝ ipsuꝫ quoqꝫ seorsum terentes ꝛ in puluerẽ quodãmõ redigẽtes vtunť sicco ad augendos pilos palpebraꝝ quãdo ob humorũ acredinẽ qdaꝫ ex ipsis de cidũt quidam nõ augenť neqꝫ nutriunť. nã vbi huiuscemõi humoꝝ acri mon/a fuerit cõsumpta ad naturaleꝫ habitũ palpebra restituitur. Ex his igitur tã similib⁹ ac pene eisdem tũ Auic.tũ dioscoridis atꝫ Galeni de la pide lazuli ꝛ lapide armeno sententijs vnicuiqꝫ videri põt Auic. eqꝫ ac Serapionẽ in lapide lazuli lapidẽ armenũ designare. magis vero in hoc serapio ꝙ̃ auic. laudandus. Qm̃ cũ lapidem armenũ sub lapidis lazuli nũcupatione notificasset: nihil postea seorsum de lapide armeno tãꝙ̃ re a lapide lazuli differente id quod Auic.fecisse probať scribendũ cẽsuerit. quod si pauca q̃dam in lapide lazuli addit Auic. vt ꝙ virtutẽ habeat era dicatiuã ꝛ putrefactiuã que de lapide armeno a grecis nõ scribunť. Sed de altero metallo potius ꝙ ab eisdem grecis cyaneus appellať nõ sane mi randum est Auic. vt in plerisqꝫ alijs ita in hoc quoque lapide reꝝ differẽ tium ꝓprietates miscuisse. vnde illud euenit vt sibi paꝝ cõstare atqꝫ inui cem pugnãtia in hoc eodem lapide scribere videať. nã si virtutẽ hẽt era dicatiuã queãdmõm de ipso scribit. quo pacto nutrit aut ꝓducit capillos ex ꝓprietate q̃ est in eo. quos ex virtute eradicatia debeat extirpare. qꝺ si ẽt sit putrefactiu⁹ cũ ea q̃ putrefaciendi vim hẽnt a medicis doctissimis ac Galeno preserti inter venena cõputenť: qua rõne pillule ex eodẽ sine vite piculo sumanť. Hoc.n.est id qꝺ ex lapidis laluzi vsu nõ puum imine re piculũ significaui. eundẽ.n. esse cẽseo illi quem Diosco.atꝫ Galenus sub cyanei appellatione notificãt. queqꝫ idem dioscorides libro.v. vi de struendi ac putrefaciendi habere testať. atqꝫ iõ nullus ex grecis auctori bus sicuti lapidẽ armenũ ita cyaneũ quoqꝫ purgande atre bilis gratia docuit in pillulis deuorari. Neqꝫ me latet q̃dam esse q̃ p se sumpta sint exitialia venena alijs tñ admista salutaria reddanť. Sed dicat aliqs qs nã vsus aut rõ hoc in lapide lazuli deprenderit nisi forte in eadẽ re arabi bus auctorib⁹ fidẽ adhibere velim⁹ quos verisimile est lapidẽ lazuli a la pide armeno nesciuisse distinguere cũ vni⁹ vires ac ꝓprietates ĩ altero no tẽt. huius siqdẽ erroris nõ est oĩo nꝫ ipse Serapio exps.nã licet ꝺ lapide lazuli tm̃mõ scribat quo noĩe lapidẽ armenũ voluit ĩtelligi.qm̃ verba Ga leni q̃ serapio in lapide lazuli refert sunt ab eodem gal. in lapide armeno cõscripta. in fine tamen subiungit ex cuiusdam Alchanzi sententia la pidem lazuli habere virtutem adbustiuam ꝛ putrefactiuam.atque ideo

Cyaneus
Taxatio aui.

auferrre verucas.hec aūt vt diximus nō est lapidis armeni:sed alteri⁹ po
tius medicamis:quod a grecis cyganeū a latinis Ceruleū appellat̃ ptās
Neq; vo mirandū est auicenā in lapide armeno q etiā a nr̃e etatis medi/
cis ignorat̃ hesitasse qd eēt qui in Cicuta herba adeo vulgari tā anceps
fuerit ac dubius vt eā aliqñ folijs cucumeris:aliqñ mandragore iuxta di/
uersoꝝ auctoꝝ opiniones ꝯstare tradiderit.⁊ nūc eandē sucarā nūc alpha
ras ⁊ nōnunq; Hyosciamū nigrū appellet.nā in suo de simplicib⁹ medi/
caminib⁹ li.ij.sub sucarā appellatione Cicutā describit eosdē siquidē Su
carā tribuit effect⁹:quos cicute Diosc.in.iiij.aūt lib.vbi de venenis agit ci
cutā nō Sucarā sed alphaphars vocat ⁊ existimat ipsam eē Napellū aut
venenū qd̓ interficit hoīez:⁊ nō interficit Turdos:⁊ postea subiūgit ean
dē huius rei cāz quā affert Galen⁹ nō in Napello ⁊ turdis sed potius in
Cicuta ⁊ sturnis:hec.n.sunt galeni verba.iij.de simplicib⁹ medicaminib⁹
lib.sic cicuta hoīem quidē interficit ob meatuū latitudinē ⁊ caloris abun
dantiā ac pp magnā quā hn̄t arterie in attrahendo vim pollēs adhuc per
tingit ad cor:nō exaīat aūt sturnos ꝯtrarijs ex cāis.In eandē sniam scri/
bit idē Gal.lib.ii.de alimētis.⁊.iij.de cōplexionib⁹ de Cicuta ⁊ Sturnis
nō aūt de Napello ⁊ turdis vt in ore est oīum fere medicoꝝ.qui sola aui/
cene auctoritate freti id ꝯstanter affirmāt qd̓ nulla hn̄t expientia cōpertū
Quis.n.sciat an turdi sine noxa Napello vescant̃ cū qd sit Napellus ex
ipso Auic nō ꝯstet.Signa.n.que ab auicena ponūtur in eo q hauserit na
pellū sunt eadē his que a diosc.⁊ paulo scribunt̃ in his qui toxicū biberit
est aūt toxicon qd̓dā veneni genus quo sagitte ab antiqs tingebant̃:hinc
enim illi apud grecos nomē qm̄ misillia que ipsi toxeumata appellāt hoc
potissimū medicamie inficerent̃.Sed hoc idē veneni genus ipse auicena
paulo infra noīat corrupto vocabulo ꝓ toxico tusson.cui⁹ se neq; naturaz
neq; nomē nosse fatetur.eosdē tn̄ in eo ex alioꝝ snia tradit effect⁹ quos ēt
Diosc.ac paulus in toxico notāt:ac quos paulo supra idē Auic.i Napel/
lo cōscripserat.Quod āt in auctore pandectaꝝ legitur atq; ab oībus fere
medicis credit̃ napellū eē spēz aconiti id ex auicene snia affirmari nō pōt
aconitū.n.duplex est auctore galeno.aliud qd̓ interficit lupos: atq; iccir/
co apud grecos Lycoctonos dr̃:aliud qd̓ pātheras exaīat ac sili rōne ab
eisdē grecis Pardalianches appellat̃.De his aūt duob⁹ aconiti generi/
bus auicena eundē galenū secutus sub noīe strangulatoris.adib.i.lupi:⁊
strangulatoris Leopardi seorsuz a Napello tractauit.Quod si auicena
nō minus noxias q̄ etiā salutares herbas incognitas habuisse probatur.

cyaneu
Ceruleu
cycuta
alpharas
hyosciamus n:
alphaphas
Napllus
Toxicu
Tusso
aconitu
Lycoctonos
padaliāches
strāgulato adhib
strāgulato leopdi

quod nã ex eius viri doctrina aut in euitãdis venenis aut in capiẽdis re
medijs auxilij sperare possimꝰ. Atq oium artiũ ꝓfessores hec duo susci
pere ac polliceri videntᷣ bonoꝝ.s.ac maloꝝ in sua qsq3 arte scientiã. Idez
Auicẽna vt ad id vnde digressi sumus redeamus eãdẽ cicutã eodem lib.
s.iiii. vbi de venenis agit Hyoscyamũ nigꝝ noiat. Nam quecunq3 signa
ab Auic.scribuntᷣ in eo q hauserit hyoscyamũ nigꝝ ac contra idem vene
nũ remedia nõ alia sunt ꝙ que in cicuta Diosco.ac paulus piter notaue
runt. nec minus idem Auic. in altera herba quã ꝓ cicuta recipi oporte
re in pilulis ex hermodactilis insinuauimꝰ incertus fuisse videtᷣ qd esset
quũ gũmi eius inter venena ponat: atq3 ea signa piter atq3 remedia in
his q idẽ gũmi hauserint scribat ꝙ diosco.ac paulus nõ in gũmi rute sil
uestris siue mõtane. Neq3 enim vsq3 legitᷣ aliquã rute siluestris spẽz hẽ
re gũmi tale quod venenũ sit. sed potius in veneno quodã quod ixiasa ixia
appellatᷣ de quo ẽt Nicãder in theriacis suis facit mentioẽ. piter notaue
rũt Auic. ẽt in eodem.iiii.libro vbi docet curationẽ morsus vipe scribit
rutã agrestem nõ esse vt multi opinantᷣ. Harmel cũ tamẽ ⁊ dioscorides ⁊
galenus ac paulus quoddã genus rute agrestis. Moly besasa atq3 Har
malũ appellari testentᷣ. quod qm vt idem tradunt auctores vim habet in
cidẽdi ⁊ discutiendi lentos ac tenaces humores in articuloꝝ doloribus
ad quos pilule ex hermodactilis valent: quoniam magna ex parte taliu3
humorum vitio proueniũt vtilius adhiberi existimauerim ꝙ cicutã: que
sua frigiditate augere potius eundem morbum possit ꝙ tollere.
Galenus siquidem libro de simplicibus medicaminibus primo Semen s
cicute pre oibus aliis frigidissimu3 esse testatᷣ. In.v.vero eiusdẽ volumis
libro.⁊ si quedã vehemẽter fria ꝓbat hebetandi sensus grã vbi ipatibiles
crutient dolores.vsum tamẽ cicute in totũ dãnat. vt que nõ solũ fritate
sed ẽt supflua humiditate sit pniciosa. sed nescio quo pacto dũ alia ex ali
is i medicina errata corrigẽda se suggerũt a plinio ad auicẽnam nostra se
oro deuoluit. in cuius auctoris erroribꝰ explicãdis exspatiari si velim. nul
lus huic opi terminus futurus erit. Cum oẽs eius de medicia libri ac se
cũdus ꝓsertim in quo de simplicibꝰ medicamibus tractat. De qbus hac
tenus sermo hitus est inumeris scateãt erroribꝰ. Nõ ignoro igitur quos
transeo. s3 breuitatis potius cã ꝑtermitto. alteri.n.hic mihi labor est vo
lumini destinatus. in quo toto soli auicẽne tractabuntᷣ errores. Quare
hec in plinio tũ obiter ẽt in reliqs: qui de eisdẽ rebꝰ nõ recte: vt ego qdẽ
sentio: scripserũt in presentiaꝝ notasse sufficiat que ad te angele vir doc

Moly besasa harmalu

cicuta humida

tissime scribenda tuo qꝫ iuditio grauissimo ac maximo subiicienda existima ui vt si a te pspicacissime doctrine viro pbabunt. Gaudeã sane cõtra obtrectationis inuidiã: quã nõ dubito aduersus me plurimũ hoc presertiꝫ volumine edito ac tuo nõi dedicato exortũ iri tuũ mihi nõ deesse pꝛocini um. Quod si in his ẽt que ad pliniũ attinent lõge aliter q̃ꝫ ego senseris: meqꝫ potius i errore q̃ꝫ pliniũ fore iudicaueris nõ letabor minus ⁊ pliniũ abs te defendi ⁊ me ab hõie mihi amicissimo corrigi atqꝫ emendari. Nã quũ hic nõ de verboꝝ momẽtis: sed de reb⁹ agatur. ex quib⁹ hõiuꝫ sal⁹ ac vita dependet impiũ sane sit atqꝫ ihumanũ sicuti tibi alienos ita mihi meos velle errores obnixe atqꝫ obstinate cõtra veritatẽ tueri. Ut aũt de me loquar hec oĩa que presenti volumini inserui aĩo ab oĩ contentiõe alieno atqꝫ ad solaꝫ veritatem spectante scripsisse illud nõ leue argumentũ esse poterit. qꝛ quẽadmodũ in pliniũ ita in Serapionẽ atqꝫ auicenã plu resqꝫ alios q circa eãdem cũ plinio materiã scribendo de simplicib⁹ medicamib⁹ fuere versati in qbus a dioscoride Galeno ac paulo atqꝫ ab ipsa reꝝ parente natura dissentire mihi visi sunt vt cõi hoĩum saluti cõsulerem in vehendum piter duxerim. Utꝝ aũt recte an pperã hoc munus ptpe obierim: tuũ erit atqꝫ alioꝝ q de similibus reb⁹ iudicare possunt officium non tã auctoritatem scribentiũ q̃ꝫ veritatem ipsam inspiciẽdo itidẽ sine vllo animi affectu pronunciare. Uale.

Plinij ac plurium alioꝝ auctorum qui de simplicibus medicaminibus scripserũt. Errores notati ab Excellentissimo artiũ ⁊ medicine doctore. d. magistro Nicolao leoniceno vicẽtino. Impressi Ferrarie per magistrũ Laurentium de valentia ⁊ Andream de castronouo socios. die. xviij. Decembris. anno domini. 1492.